redus: quia priores creaturæ non vixerunt: Deus tantum benedixit viventibus, id est tantum benedicit animabus constitutis in gratiæ vita. B. serm. 46. n. 22.

Fratres Joseph erant in Dothain, quod est *defectio*, qui a Deo deficit, omnia ipsi deficiunt. S. punct. 159. fol. 515.

S. Aug. ait, malitiæ individuum comitem esse miseriam. S. p. 163. f. 521.

Sicut vidua conjuge suo orbata persecutiones sentit, dum alius illi litem intentat, alius ratiocinia ab ea exigit, alius exactionibus illam premit. Ita peccator ab omnibus creaturis patitur, quia a Deo derelictus est: *Venite & non parcamus viduæ*. Dicunt quasi omnes tribulationes: *Deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum*. P. p. 2. dis. 12. n. 1.

Sap. 8.

Ps. 70.

Adamus ante peccatum fuit omnium creaturarum, & elementorum Dominus, postquam autem peccavit, omnes feræ, omnia elementa contra ipsum rebellarunt, & hodiedum humanum genus affligunt: aqua per exundationes, ignis per incendia, terra per terribiles motus &c. Sic peccatum etiam actuale omnes miserias inducit in domum peccatoris.

Verissimum est illud de populo Israel: *Usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona*, experti sunt manifestum Dei assistentis auxilium. Verum versa est fortunæ alea postquam peccarunt: pergit enim sacer textus: *Non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Dei &c.*

Judith. 5. v. 18.

46. *Est voluntarius stultus.*

Quid stultius quam pro momento vendere æternitatem? B. serm. 30. §. 5. serm. 17. n. 3.

Omnes peccatores in Scriptura vocantur stulti. M. conc. 19. ass. 2. n. 3.

Herodes pro saltu promittit dimidium regni: S. Chrysostomus ait: *Miser & infelix! itane tibi mentis oculi cæcutiunt? tanti regnum facis? semel puella saltavit, & regni dimidium tradis? Quid si secundo saltaverit ... postea tibi mendicandum*. A. 1. lect. 4. n. 6.

S. Paulus monet: *Fratres nolite pueri effici sensibus*: non dicit *innocentia*, sed *sensibus*; habent enim pueri defectum judicii, & prudentiæ. Si puero levis chartæ folium eripiatur, plangit, & ejulat; si vero domus paterna conflagret, parum curat. Pretiosam gemmam pro nuce permutat, luto se conspurcat, larvas & fictos terrores magis timet, quam gravia pericula: Ita plerumque peccatores desipiunt, ait Augustinus: *Timent carcerem & non timent gehennam: timent cruciatum temporalem, & non timent pœnas ignis æterni: timent modicum mori, & non timent in æternum mori*. Elephas utut maximo robore polleat, musculum timet. A. 1. lect. 4. n. 26. & seq.

2. Cor. 14.

S. Aug. ser. 18. de Verb. Dom.

Quanta fuit Gentilium, qui Deum non agnoscebant, stultitia etiam in iis, quæ natura dictat! Persæ sorores & matres & filias sibi matrimonio copulabant. Scythæ humanis carnibus, etiam filiorum vescebantur. Massagetæ cognatos senes comedebant. Hircani suos senes canibus devorandos dabant. Lacedæmones furtum laudabant ut rem ingeniosam. Alii uxores suas hospitibus adulterio polluendas offerebant in symbolum hospitalitatis. Ipse Plato, alias dictus Divinus, quam absurdus fuit docendo, valetudinariis non esse subveniendum, mendacium esse licitum, infantes licere occidere, uxores debere esse communes. Lycurgus jubet hospites finibus pelli, pueros impune prostitui, seminas licenter exponi. Hæ sunt stultitiæ sceleratorum. C. Ep. ad Ephes. c. 5. v. 8.

47. *Punitur tunc gravissime, cum non amplius punitur.*

Christus in oliveto bis respondit militibus: *Ego sum*: prima vice ceciderunt retrorsum, non item altera vice: jam quæro: quando per hoc: *Ego sum* Christus exercuit justitiam, quando misericordiam? Respondet Rupertus: per primum exercuit misericordiam, quia sternendo monuit eos suæ impietatis: per secundum exercuit justitiam, quia permisit in peccatis obdurari. B. serm. 84. n. 21.

Si Medicus non amplius præscribit medicinam, terribile signum est ægroto. B. serm. 84. n. 16. Et A. lect. 9. §. 9.

Multi peccatores sibi blandiuntur de felicitate terrena, qua fruuntur, verum suspecta est omnis infortunii felicitas: intuere geminos boves, unum qui aratro alligatus ad laborem adstringitur, & alterum, qui uberrimis pascuis saginatur: quem feliciorem putas? sine dubio primum, quia Domino servit, & ad laborem servatur, dum econtra alter paulo post ad macellum destinatur, & ideo liber circumvagari permittitur.

Tempore Noemi Deus centenis annis exspectavit conversionem humani generis. Cur illud non fame, peste, bellis, aliisque ca-

calamitatibus ad frugem reduxit? quia decrevit illud per diluvium destruere, & omnino exterminare. Sic hodiedum fit! gravissima pœna & omnino æterna metuenda est, cum Deus non amplius punit crimina, & sic verificatur illud S. Hieronymi: *Tarditatem supplicii gravitate compensat*. S. p. 27. f. 120.

48. *Suamet culpa perit, si poreat.*

Christus Judæ omnia proposuit, quæ facere poterant ad illius emendationem: sed frustra. Chrysost. ait: si remedium respuit, non medici vitium est, sed languentis. S. punct. 6. fol. 557.

Judæi ipsimet dederunt Christo arundinem in manus, per quam S. Hieron. calamum intelligit, ut scriberet eorum damnationis sententiam. S. p. 22. f. 640.

Tribus modis peccatorum miseretur Deus: Exspectat, vocat, & ad seriam pœnitentiam admittit. Primo duo se tenent ex parte Dei & cuilibet peccatorum tribuuntur: ultimum se tenet ex parte peccatoris, in quo ille deficit: Oliva post siccatum cataclysmum non tantum columbæ, sed & corvo floruit: ille tamen cadaveribus assuetus olivæ rationem nullam habuit. P. p. 1. disc. 5. n. 29.

Christus Dominus quondam esuriens accessit ficulneam, quæ stabat secus viam, quærens fructum in ea, cumque nihil invenit in ea præter folia, maledixit arbori, & continuo illa arefacta est. Quæ causa terribilis pœnæ? an enim nullam excusationem suæ sterilitatis afferre poterat ficulnea? Non potuit! fruebatur solis calore, pluviarum obsequio, terræ fertilitate, & eadem cultura, qua aliæ plantæ. Cum ergo aliæ plantæ fructificarent, illa non nisi suæ indispositioni imputare poterat culpam sterilitatem &c. Vide infra Tit. *Excusationes peccati*.

49. *Quibus gradibus vadat ad infernum.*

Peccator pellicitur a tentatione, tentationem sequitur delectatio, delectationem consensio, consensionem consuetudo, consuetudinem necessitas, necessitatem excusatio, excusationem gloriatio, gloriationem obduratio, obdurationem desperatio, desperationem damnatio, ait Card. Hugo. B. serm. 11. n. 33. Hæc est scala ad infernum, cu us singuli gradus semper viscosiore retinaculo sunt illiti: primus gradus obductus est cera, a qua facile potes te expedire, secundus pi-

Moyses oraturus semper exiit a Pharaone: Quare? Procopius ait: *Si apud ipsum mansisset, non fuisset exaudius*. B. serm. 38. n. 17. 18. serm. 74. n. 13. seq.

Propter Judam periclitatur tota navis, quod impii perpetrant, etiam boni luunt. Paoletti Dom. 4. post Epiphan.

51. *Punitur brevitate vitæ.*

Deus posuit Cain in signum: hoc signum erat quædam contractura nervorum, ait Chrysost. quia suo robore usus non est, uti debuit. B. ser. 81. n. 14. Vide Tit. *Vita hominis*. S. p. 126. f. 394.

Anastasius Imperator erat sceleratus & persecutor Christianorum: in somnio apparuit illi terribilis vir cum libro, inquiens: Propter scelera tua, ecce deleo de vita tua quatuordecim annos. Dein fulmine tactus periit. D. 2. 66.

Peccatum primitus introduxit mortem in mundum, & hodiedum retinet potestatem eam accelerandi, anticipandi, & præmature accersendi: *Ne impie agas*
Eccl. 7. *multum, ne moriaris in tempore non tuo. Iniqui sublati sunt ante tempus suum &c.*
Job. 22. Segn. Manna 28. Maii 3.

Phocas sceleratus Imperator, cum Priscum & Heraclium una cum seditioso exercitu sibi imminere audiret, cito in palatium Imperatorium se recepit, illudque validis mœnibus obmunivit. Sed frustra! audivit enim terribilem vocem: Si vel ad cælum muros educas, tamen captu faciles erunt, nisi peccatum elimines! Vaticinio correspondit eventus: eo enim die, qua circumvallatio ad finem perducta fuit, Phocas captus, manibus, & pedibus mutilatus, & denique capite truncatus est. F. l. 22. c. 10.

Non permanebit spiritus meus in homine, eruntque dies ejus centum viginti annorum. Hoc minatus est Dominus, cum Noe erat quingentorum annorum; & diluvium misit, cum Noe erat sexcentorum annorum. Ubi ergo sunt viginti anni, quos supra centenos promisit? Hos amputavit Deus, quia homo contempsit minas, ait S. Hieron. B. serm. 6. n. 29.

52. *Successive, non repente fit malus.*

Successive crescimus a pueritia ad juvenilem, & virilem ætatem: successive addiscimus artes, & scientia: successive fit crepusculum, dein aurora, & demum meridies. Par se ratio habet in moribus; nemo repente pessimus & tum demum *contemnit impius, cum in profundum*
Prov. 18. *venerit peccatorum*. In Statua Nabuchodonosoris caput erat aureum, pectus argenteum, lumbi ex ære, & pedes ex luto, semper materia deterior: ita multi ab aurea juventute inceperunt, & pervenerunt ad turpissimum lutum. Tales erant Caligula, Nero, Cain, Saul, Judas & alii. A. l. 9. §. 1. Salomon optime incepit, sed pessime finivit. A. l. 9. §. 2.

Populus Israel non repente pervenit ad idololatriam, sed prius dereliquerunt Dominum: Bern. ait: *Sicut nemo repente fit summus, sed gradatim quisque ascendit; sic nemo repente fit pessimus, sed paulatim descendit*. A tepiditate perveniur ad perversitatem. Hæreticus quidam primo negavit muscas a Deo creatas, dein apes, dein aves, dein oves, denique & hominem &c. A. lect. 9. §. 4.

Ipse diabolus non statim ad peccatum invitat, sed per ambages sepit: Evam interrogavit: *Cur præcepit Dominus*, ut deliberantem faceret. Credibile etiam est, quod alios discursus præmiserit de libertate & dignitate humana, de obligatione, & multitudine præceptorum naturalium, ut inde concluderet, non opus esse novo præcepto Dei. C. Gen. 3. v. 1.

In profundum recesseratis: Non dicitur lapsi estis, quia gradatim recesserunt: si uno saltu se debuissent conjicere in profundum, forsan horruissent, sed quia descenderunt in profundum, id sine metu factum est. Ecce! quid sibi possit quis polliceri, cum sensim abit a Deo. Nunc parum tibi videtur laxiora sequi, peccatum facere, o si scires in quantum profundum venire posses his passibus. *Væ eis quoniam*
Os. 7. *recesserunt a me!* Segn. Manna 3. Apr. n. 5.

Davidis peccatum ab unico aspectu initium sumpsit. Sicut mollis vapor inter nubila in lapidem duratur: ita immodesta visitatio sensim perducit ad duritiem cordis. P. p. 2. disc. 10. n. 2. 3.

53. *Nullam habet excusationem.*

Ordinarium est, quod peccatores se excusent *fragilitate*, aut *ignorantia*, cum tamen plerumque peccent ex malitia; quia 1. ipsam fragilitatem studiose conscifcunt, adeundo occasiones, & consortia depravantia. 2. Quia ipsam etiam ignorantiam affectant, hinc fugiunt Conciones, Confessarios probos, Consiliarios peritos, ut non submoneantur suæ obligationis, & tanto libertius possint pergere in sua malitia &c. Segn. Manna 11. Mart. n. 3. 4.

Multi culpam sui peccati rejiciunt in alios,

alios, sicut Pilatus in Judæos: dixit publice: innocens sum a sanguine justi hu-
S. Leo de Pass. Do. jus, sed quomodo innocens, ait S. Leo, qui iisdem labiis Jesum misit in crucem, quibus eum pronunciavit innocentem. Sic multi faciunt, putant se excusari, cum in gratiam aliorum peccant &c. Costerus de Pass. Dom. Med. 30. §. 1.

Familiare est peccatoribus malitiam suam excusare carnis imbecillitate, tentationum gravitate, pravis naturæ inclinationibus, malis sociis, dæmonum insidiis, & quæ sunt similia. Verum hæc omnia nocere non possunt, nisi volenti. B. serm. 20. n. 17. Vide infra Tit. *Excusationes peccati*.

Congenitum est humanæ fragilitati commissa occultare, & si occultari non possunt, excusare: hæc fragilitas jam in Adamo apparuit: culpam iniquæ comestionis rejecit in uxorem: uxor rejecit in serpentem &c. verum sicut inanis fuit illa exculpatio, ita & in posteris inanis, & erit. Imo ejusmodi excusationes potius aggravant, quam alleviant delictum &c.

Peccator inveteratus obstinatus &c.

54. *Quis & qualis sit?*

ORigenes ait: Cor durum est, cum velut cera congelata signaculum Divinæ imaginis non recipit: de hoc Bernardus: Nemo duri cordis salutem unquam adeptus est, nisi cum forte miserans Deus abstulit ab eo cor *lapideum*, & dedit illi cor *carneum*. Cor durum est, quod neque compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur, ingratum est ad beneficia, ad consilia infidum, ad judicia sævum, inverecundum ad turpia. Talis frequentat peccata sine verecundia, ad Dei monita obsurdescit, sit finaliter impœnitens. S. p. 31. f. 730. A. lect. 6. num. 21. Segn. Manna 4. Junii num. 3.

Eccl. 3. *Cor durum male habebit in novissimo*. Hic explicandum venit, quid sit durum? Res materiales quædam sunt duræ, quædam teneræ, quædam liquidæ. Liquidæ sunt, quæ nullam habent formam propriam, sed facile quamlibet induunt, uti aqua: Teneræ sunt, quæ formam quidem propriam habent, sed facile eam relinquentes assumunt alienam, uti aqua densata in nivem. Duræ sunt, quæ potius frangunturq, quam suam formam relinquunt, uti aqua densata in crystallum. Et tale quid est cor durum peccatoris obstinati, qui difficillime se submittit voluntati Dei, nec veretur pro libidine sua illum gravissime offendere &c. Segn. Manna 17. Jul. n. 1.

Cor durum est, ait S. Bernardus, *quod*
S. Bern. l. 1. de cons. ad Eugen. *nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, nec cedit minis, & etiam flagellis magis duratur*. Proprietates sunt: 1. Cor durum non vult intelligere ut bene agat. 2. Lætatur cum male fecerit. 3. Cum in profundum venerit, contemnit. 4. Percussum a Deo non sentit. 5. Peccatis cumulat, ita ut fere impossibile illi sit bene agere. C. Exod. 7. v. 3.

Signa obstinatæ mentis sunt. 1. Animi cæcitas. 2. Voluntaria surditas. 3. Contemptus Dei. 4. Incorrigibilitas. 5. Stupor quasi dormientis &c. C. Rom. 11. v. 8.

55. *Ad vocem Dei durissimus, ad vocem mundi mollis.*

Posuerunt cor suum ut adamantem. Adamas, ait Hier. tam durus est, ut omnia metalla confringat, ille vero a nullo frangatur, & tamen sanguine hirci dissolvitur: Ita obstinatus peccator cordis indomabilis est erga Deum, & mollissimus ad libidinem: erga Deum durus, flexibilis ad Sirenum voces. S. p. 98. f. 297.

Imperator Valens instinctu suorum aulicorum persecutus est Fideles, jussitque eorum templa claudi. Isaacius Monachus ter monuit illum, ut impium mandatum rescinderet, alias eum bello contra Gothos periturum, & quidem morte vivicomburii. Non curavit Cæsar monita, dein in prælio fusus, in fugam actus in mapali rustico se occuluit, sed mapali ab hostibus incensio in igne periit. R. centi. 2. p. 2. mir. 14. O quoties inveteratus peccator monetur, ut se emendaret, alias igne infernali arsurum: non credit, mavultque perniciem experiri, quam avertere &c.

Deus in pœnam peccati permittit, ut peccatores inveterati in malignos potius consultores, quam in sinceros & utiles incurrant, & illis magis quam istis aures præbeant. Sic Rex Roboam stultorum juvenum consilium sequens, magnam regni partem perdidit. Sic Absalon neglecto consilio amici Achitophel, prætulit consilium Chusai, quod ipsi exitio fuit. Malunt decipi per assentatores, quam audire utiles monitores &c. C. Ex. 7. v. 3.

Adamas malleorum ictibus non frangitur: hircino autem sanguine mollescit. Ita peccator ad Divina monita &c.

pœna durius, ad blandimenta mundi, quæ hircum redolent, mollis est.

56. *Non curat suam miseriam nec agnoscit.*

Miser ille homo ad portam templi speciosam a Petro, & Joanne eleemosynam rogat: cur non sanitatem? Resp. quia jam quadraginta annis miser fuit, & malo plane assuetus: Berchor. ait: *Peccatores non curant nisi terrena bona accipere, de spiritualibus non curantes.* B. ser. 1. n. 21. S. p. 157. f. 511. Vide Tit. *Mala consuetudo & hodiste Sefabr* c. 1.

Ejusmodi homines, utut infelicitatem suam satis cognoscant, non tamen adhibent remedia seriæ conversionis: post confessa peccata non alii evadunt, & quo magis scelera eorum multiplicantur, hoc letale frigus vehementius intenditur, ut iis evenit, qui humili in solo degunt, quo enim aura eorum est crassior, eo hyems est sævior. Hinc etiam fit, ut raro serio convertantur; quia non animum applicant ad cognoscendum suum periculum, non libros evolvunt, non sacros Oratores audiunt, & demum de industria laxos Confessarios quærunt, sicut Judas, qui dum pœnitens debuisset ire ad Apostolos, ivit ad Pharisæos. P. p. 1. disc. 5. n. 21.

A Deo derelictus confunditur in seipso, ita ut culicem curent, & camelum negligant, similes illi hypocritæ in Ordine S. Francisci, qui obedientiam non curans, & sibi soli sapere volens, noluit confiteri, ut silentium non frangeret; sed a Deo despectus & rejectus dein sacrum Ordinem deseruit. E. Verbo: *Confessio* n. 17.

Sicut vehementia doloris sensum superat, ita ut homo in deliquium incidat, & stupidus fiat, suique ignarus; ita vehementia invidiæ Judæos insensibiles fecit, & quasi dementes in rebus fidei & salutis. Item sicut cæcabus transfunctus, & pertusus nihil aquæ retinet, sed eam effluere sinit; ita Judæi (& peccatores obstinati) excæcatione transfunsti nihil vident, vel audiunt de Christo, & ejus lege: oculos habent, & non vident, aures habent, & non audiunt &c. C. Rom. 14. v. 8.

37. *Nec flectitur minis, nec beneficiis.*

Nabuchodonosor, & Pharao ambo erant Reges, ambo castigati, ambo clementer admoniti, ait Aug. primus resipiscit, & salvatur: alter peccat, & obdurat; Quare? unus ad Divinæ justitiæ solem se habet ut cera, alter ut lutum. Christus turbam Judæorum in horto territ minis, dum prostravit, obstrinxit beneficiis, dum Maleho auriculam sanavit: sed frustra omnia. B. ser. 11. n. 34. 35. ser. 40. n. 33. ser. 46. n. 15. ser. 61. n. 9. ser. 65. n. 24. S. p. 157. f. 511.

Judas tot alliciis a Christo tractus ad laqueum currit: Chrysostomus ait: *Gutur illud, quod Christo extendit ad osculum, mox infelix extendit ad laqueum.* S. punct. 6. fol. 353. 354.

Anno Domini 1348. terribilis pestis grassabatur & tamen teste Matthæo Villani homines in vanitatibus & luxu pergebant esse impii. Anno 1576. Mediolani immanis pestilentia affligebat populum, & tamen furta, latrocinia, & immunditiæ pergebant frequentari. Cur autem impietas inter media supplicia continuabatur? nempe hic mos est inveteratorum. D. 4. 64.

Frustra conflavit conflator, malitiæ enim eorum non sunt consumptæ, argentum reprobum vocate eos. Sicut argentum spurium est illud, quod in crucibulo non emendatur; ita e numero reproborum est peccator, qui tribulationis igne non convertitur &c. Segn. Manna 23. Junii n. 1. & seq.

Cor Pharaonis nec per blandimenta, quæ primo adhibuit Moyses, nec per dura flagella potuit emolliri.

Rex Saul nec per verba Jonathæ, nec per beneficia Davidis fuit placatus.

Apparitores, & famuli Judæorum missi ad comprehendendum Dominum, ab illo unico verbo prostrati sunt in terram: dein Christus in conspectu eorum sanavit auriculam Malchi, nec tamen illi ad misericordiam moti sunt, neque miraculi manifestatione, neque beneficii pietate, neque potentiæ Divinæ virtute &c.

Cor Pharaonis non fuit emollitum nisi strage primogenitorum. Nabuchodonosor cervicem demisit cum mutatus est in bestiam. Saulus prostratus in terram respuit. Magdalena tunc pœnitentiam egit, cum possessa est a septem dæmoniis. C. Exod. 12. v. 32.

58. *Ordinarie perit æternum.*

In rebus etiam bellicis aut politicis obstinacia grandem ruinam post se trahit. Historiæ Hispanæ narrant de nova Carthagine, quod a Scipione Romanorum Duce obsessa, cum se tueri non amplius posset, tamen victoris gratiæ se neutiquam debere, sed potius suos cives una cum thesauris igne exurere voluerit. Idem fecit Urbs Numantia, quæ favorabilia Romanorum promissa neutiquam respicere, & se arbitrio victorum tradere voluit: Quid evenit? funditus devastata est, ita ut ne reliquiæ illius hodie supersint. Idem ipsum contigit obsessis Jerosolymitanis, qui extrema fame pressi tamen suos ipsi infantes devorare, quam se Tito obsidenti submittere maluerunt. Quæ porro ruina urbis consecuta sit, tristissima narrat historia. Theat. Trag. hist. 28. n. 1. 2. & seq.

Viginti species volucrum tanquam immundæ ab esu & ab altari reprobantur, propter qualitates innatas, quibus certa vitia analogice denotant: v. g. Aquila notat potentum superbiam &c. Sic peccator ob vitia inveterata a Deo reprobatur. C. Lev. 11. v. 19.

Isidor. de sum. Bon. lib. c. 23. S. Isidorus scalam describit, quo peccator ad infernum descendit: Cogitatio prava delectationem parit, delectatio consensum, consensus actionem, actio consuetudinem, consuetudo necessitatem, necessitas mortem, sicque his vinculis homo implicatus, quadam catena vitiorum tenetur adstrictus &c.

Certum est, quod Deus non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat, hunc in finem ad ejus conversionem adhibet tam remedia *externa*, uti Scripturam, Verbum Dei, monitores pios &c. quam *interna*, agnitiones damni peccatorum, gehennæ, & pœnarum præcipue gratiam excitantem. Id exprimit Deus per verba: *Vocavi & renuistis.* Præterea conatum suum ulterius explicans addit: *Extendi manum meam*: nam 1. manum extendimus in oblationem auxilii, ut prolapsum in scrobem aut barathrum extrahamus. 2. Ut Deus hoc signo errantem ad se advocet, sic mater exporrecta manu advocat filium. 3. Ut viam salutis, quæ est lex Dei peccatori ostendat, sic extenta manu & digito viatori ignaro viam demonstramus. 4. Ut pœnas illi minetur, extensio enim manus signum est comminantis &c. Hæc omnia & plura facit Deus: quod si peccator hæc omnia *renuat, non aspiciat*, non audiat, sequitur justissima ultio: Ego quoque in interitu vestro ridebo &c. C. Prov. 1. v. 24. *Prov. 1.*

59. *Difficillime convertitur.*

Vvilhelmus Juliacensis Comes ex Dei indulto audiit cælestem musicam gemina vice, & tamen post mortem totus ignitus apparuit, cum ejulatu conquestus, se esse damnatum; qui inveteratas consuetudines corrigere noluit. E. Verbo *Angelus* n. 16.

Uxor Pilati misit ad maritum, rogans, ut nihil ageret contra justum illum, propter quem multa passa esset præterita nocte: cur ad maritum, cur non ad Pharisæos, & Seniores Synagogæ misit? quia scivit hos jam esse inveteratos, adeoque nulla monita profutura. Costerus de Pass. Dom. Med. 23.

Judæi ut crederent Christo semper signum de cælo ab eo petierunt: in morte Christi acceperunt signum de cælo, nempe trium horarum tenebras, aliæque, & tamen non crediderunt: ex quo concludi potest non credituros, etiamsi Christus de cruce, prout voluerunt, descendisset. Costerus de Pass. Dom. *Luc. 11.*

Eo audaciæ progreditur peccator, ut non tantum committat, sed etiam peccatum defendat, sicque dupliciter reus fiat, quia & agit & docet. Hoc modo difficilior semper fit ejus conversio, sicut difficilius est exire de fovea, quam in eam labi. Ait S. Bern. *S. Bern. de lib. arb.*

Dominus misit viris Juda Prophetas, ut reverterentur ad eum, illi autem non audierunt monitores: imo proteriores facti sunt in malo, quia Zachariam filium Jojadæ increpantem eos occiderunt. *2. Par. 24.*

S. Paulus Patroclum Neronis famulum a mortuis excitavit, qui & Christum libere prædicavit. Et tamen Nero tyrannus Patroclo alapam in faciem dedit, & Paulum morti addixit. Sanch. p. 6. c. 9. f. 820.

Sicut piscis non curat salsam aquam: sicut canis mallearius ad fremitum assuetus dormit: ita peccator inveteratus multiplicat peccata, ut sentum, ut nullus locus gratiæ pateat. B. ser. 46. n. 15.

Sicut aspis surda non permittit se ab incantante in lucem educi: ita peccator obduratus. B. serm. 9. n. 17. serm. 10. n. 23. serm. 11. n. 16. serm. 79. n. 13.

Dæmones allegant præscriptionem: hinc Christo dixerunt ex obsesso: *Venisti ante tempus.* M. conc. 31. n. 8.

Lazarum Christus longe cum majori difficultate suscitat, quia inveterati peccatoris figura erat, quam adolescentem, quia hic figura erat peccatoris neoterici. M. lb. n. 9.

Isaias mundatur calculo igneo: Jeremias tactu manus Divinæ: Cur? quia ille senex, hic juvenis erat. M. lb. n. 10.

Zachæo promittitur salus, non vero Matthæo: Cur? quia ille *stans*, hic *sedens* erat: qui sedet in peccatis, majus dubium salutis habet. M. lb. n. 11.

Causæ, cur peccator inveteratus difficulter convertatur sunt quatuor, maligni effectus, quos peccatum in anima relinquit; nam 1. in intellectu relinquitur grandis ignorantia. 2. In voluntate malitia. 3. In potentia concupiscibili concupiscentia. 4. In irascibili debilitas. Quomodo sanari facile poterunt hæc vulnera, præsertim cum æger nec modum sciat, nec rationem agendi cum medico, id est cum Deo &c. Segn. Manna 10. Maii num. 1. Paoletti Fer. 2. post Dom. 2. Quadr.

S. Anselmus vidit aliquando puerum cum passere ludentem, quem filo tenebat: interdum permittebat volucrem in altum evolare, sed statim iterum retraxit. Tunc cogitabat Anselmus, sic ludit diabolus cum peccatore, interdum permittit illi spatium alicujus boni operis, sed statim retrahit &c. Sanch. 5. p. c. 10. fol. 638. Vide etiam. C. Ex. 12. v. 32.

60. Excæcatur, & induratur a Deo.

Soceri Patriarchæ Lot admoniti, ut fugerent, putabant Lotum ludere: Quare? Abulensis ait: *Quia peccata ad summitatem pervenerunt, exigentibus sceleribus excæcavit illos Deus, ne sanum consilium auscultarent*. B. serm. 46. n. 16. serm. 61. n. 21. 22.

Heli *non poterat videre lucernam Domini*: Ægri oculi lucem aversantur: quam multi sunt, qui in luce non vident, nolunt enim videre: affertur lux exemplorum, rationum, signorum. S. p. 110. f. 302. p. 157. f. 511. B. serm. 8. n. 16. M. conc. 13. ass. 2. n. 1. A. 1. l. 4. n. 3. 4. seq.

Deus ita se habet erga induratos 1. Permittit eos sequi suas cupiditates. 2. Dat eis affluentiam rerum temporalium. 3. Aufert ab eis tribulationes. 4. Vetat Sanctos pro illis orare. 5. Amovet ab eis bonos monitores. 6. Permittit ut incidant in adulatores & malos consiliarios. 7. Laxat catenas diabolo ad insidias texendas. C. Exod. 7. v. 3.

Effectus deplorandi hujus indurationis sunt 1. Indurati nolunt intelligere, ut bene agant, oculos & aures claudunt salutaribus monitis, dicunt Deo: *Recede a*
Job. 21. *nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*. 2. Tales vicissim relinquit & despicit Deus. 3. Illi lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. 4. Veniunt in profundum malorum, Deumque contemnunt. 5. Peccatum eorum dicitur indelebile, & vulnus insanabile. 6. Percussi a Deo non sentiunt. 7. De die in diem in pejus progrediuntur, & peccata peccatis cumulant &c. C. in Exod. 7. v. 3.

Hæc induratio promovetur, & completur: cum Deus peccata peccatis plectit, & in supplicium anteriorum peccatorum in nova scelera labi permittat, quam pœnam describens S. Greg. ait: Deus permittit, ut *qui malum sciens perpetrat, deinceps juste in alia etiam nesciens cadat: hoc quippe agitur, ut culpis culpa puniatur, quatenus supplicia fiant peccantium ipsa incrementa vitiorum*. C. Ex. 7. v. 3. S. Greg. in Mor. l. 24. c. 11.

Peccatum Originale.

61. Pessimos effectus reliquit in mundo.

SCriptura ait: *Aperti sunt oculi eorum*. Ad quid aperti? prius excæcavit illos malitia eorum, postea viderunt miserias in orbem invectas. *Culpa oculos claudit, pœna aperit*, ait S. Gregorius. B. ser. 38. n. 7. 8. 9.

Quidam putant herbas venenosas, & tribulos ac spinas ante peccatum originale non fuisse creatas, sed primum postea. D. 11. 2.

Per unum hominem, ait Apostolus, peccatum in orbem intravit, & non tantum protoparentes, sed & omnes posteros infelices reddidit: sicut in humano corpore, cum caput languet, etiam omnia corporis membra affliguntur: ita cum Adamus caput morale humani generis mandatum Dei transgressus est, hæc transgressio, ejusque pœna non solum Adamo, sed & omnibus posteris, tanquam illius membris moralibus imputata est. Hinc omnia mala! Per peccatum hoc perdidit homo justitiam originalem: contraxit rebellionem concupiscentiæ, qua dæmones nunc utuntur ad tentationes, & propaganda peccata actualia: hinc etiam illa infirmitas carnis, contra quam homo toto vitæ tempore pugnare debet, & multi pugnæ succumbunt ad æternam suam perniciem. Hinc originem etiam traxit amor proprius, qui est fomes & fons bellorum, contentionum & diffidiarum omnium, nec non origo proclivitatis ad malum, ex qua præsens vita innumeris calamitatibus & plagis turbatur. Sanch. Regn. Dei p. 2. c. 2.

Sepulcrum patens est guttur eorum. Hæc verba intelligit Diez de peccato originali: cur autem sepulcro comparat? quia sicut sepulcrum apertum, propter fœtorem cadaverum, *suaexhalatione pestem generat*: ita, ait S. Hier. peccatum Adæ omnibus posteris nocuit. B. ser. 82. n. 6. Diez. conc. 4. de con. S. Hier. c. 2. ad Rom.

S. Thomas explicat, quomodo per peccatum originale anima fuerit depravata: *Per peccatum ratio hebetatur: voluntas induratur ad bonum: Difficultas bene agendi crescit: concupiscentia magis exardescit &c.* B. serm. 43. n. 8. 9. 10. seq.

Per naturam corruptam quatuor in homine pullulant propensiones ad malum: 1. Ad voluptatem, & libidinem. 2. Ad excellentiam, & excusanda peccata. 3. Ad vana, curiosa, & caduca bona. 4. Ad fallendum & mentiendum, ubi res propria agitur &c. C. ad Rom. 3. v. 4.

Peccatum Veniale.

62. Est inevitabile humanæ fragilitati.

ECclesiastes ait: *Non est homo justus in terra, qui faciat bonum & non peccet*. Et Sacer Proverbiastes: *Septies cadit justus, & resurget*. S. Joannes: *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*. Eccl. 7. Prov. 24. S. Joan. ep. 2. c. 1.

Unde Clemens Alex. *Nihil omnino peccare, proprium est Dei*. Præclare S. Greg. *Quid facient tabulæ, si tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia stabunt; si hujus pavoris turbine etiam cæli quatiuntur?* Itaque de fide est, hominem justum, non posse sine singulari privilegio omnia peccata venialia ad longum tempus evitare, prout ipsum Conc. Trid. definit: *Siquis hominem semel justificatum dixerit posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia, anathema sit*. C. Jac. 3. v. 2. Clem. Al. 1. Ped. c. 2. S. Greg. 21. Mor. c. 7. vel 18. Conc. Trid. sess. 6. can. 23.

Ratio est, quia auxilium omne gratiæ, quod Deus ordinarie confert, non tollit concupiscentiam, adeoque non impedit omnes motus rationem prævenientes, quibus rapimur in illicita. Motus autem hi concupiscentiæ varii sunt, & pene innumeri, dum unum superamus, exurgit, & quasi ebullit alius & alius quasi continuo, quo posito moraliter fieri nequit, ut spectata fragilitate humana non aliquando peccetur &c. C. Jac. 3. v. 2.

Minima negligentia sufficit ad peccatum veniale, quia non requirit perfectam deliberationem, & advertentiam. Impossibile autem est, ut quis opus aliquod magnum conscribat, aut imprimat, aut navim, domum, templum ædificet, & ne minimum quidem errorem admittat; quia impossibile est, ut mens humana ad omnia etiam minima vigil excubet, vigilque consistat &c. C. Jac. c. 3. v. 2.

63. Disponit ad mortale.

S. Thomas ait: *Peccatum veniale potest disponere ad mortale per quamdam conscientiam*. Explicat Lessius:

1. Quia auxilia Dei minuuntur.
2. Tentationes crescere sinuntur.
3. Consuetudo in parvis ad majora disponit. B. serm. 43. n. 35. 36. & seq.

Cancer marinus lapillum in conchile ostreæ injicit, ut capiat: ita dæmon &c. B. serm 60. num. 14. Vide Titulum *Cura minimorum*. S. Greg. ait: Qui minima peccata flere negligit a statu justitiæ non quidem repente, sed partibus totus perit. S. punct. 112. fol. 342.

Propter clavum, inquit Ludovicus Granatensis, perditur ferrea equi solea, propter soleam equus, propter equum eques. Sic qui levia spernit, successive pervenit ad gravia;

Quia venialia devotionem subtrahunt, quietem animæ turbant, vires spirituales debilitant, animi vigorem extenuant, & in virtutum exercitio tepidos reddunt &c. A. lect. 9. §. 8.

Homo tenetur vitare levia, quæ enim videntur parva, dum vires imminuunt, ad majora disponunt. Paoletti Do. 6. post Epiph. Eccl. 19.

Qui spernit modica paulatim decidet. Decidet ad majora ob triplicem rationem: prima est ex parte *hominis*, quia amittit timorem & auget propensionem ad malum &c. Secunda est ex parte *dæmonis*; quia iste hic invenit, quod vult: ejus enim consuetudo est quærere maximum malum, sed paulatim quærere, si primo statim ad adulteria aut latrocinia invitaret, nemo non illum tanquam hostem manifestum repelleret. Tertia se habet ex parte *Dei*; quia minora peccata punit permissione majorum. *Non audivit populus meus vocem meam*: Quid sequitur? *dimisi eos secundum desideria cordis eorum &c.* Segn. Manna 8. Aug. Item C. Eccli. 19. v. 1. Ps. 80.

64. Mala maxima post se trahit.

Peccatum fugere jubemur ut faciem colubri, qui licet heri natus, statim virulentus est. B. serm. 62. n. 12. Homo potius mori, quam venialiter peccare deberet, ait S. Thomas. S. p. 157. f. 511. B. serm. 42. §. 1. in fine. serm. 43. n. 9. 32. 33. Vide Titulum *Tepiditas*.

Vapores terræ modici sunt, & vix sensibiles, sed si in altum venerint, tonitrua, & fulmina causant.

Scintila res parva est, ait Hieronym. *sed si fomitem comprehenderit, mœnia, urbes, latissimos saltus, regionesque consumit*. B. serm. 42. §. 1.

Nadab & Abiu, offerentes ignem alienum, solum venialiter peccarunt, & tamen morte puniti sunt. Similiter Propheta deceptus ab alio Propheta, item Oza tangens arcam & alii. C. Lev. 10. v. 2.

Moyses apud urbem Cades, cum populus ex defectu aquæ murmuraret, percussit quidem petram, sed dubitavit, an Deus populo tam indigno & rebelli daturus sit aquam. Hac incredulitate tantum peccavit venialiter, & tamen propterea exclusus est terra promissa. C. Nu. 20. v. 12.

Veniale potest complere mensuram peccatorum: Judas erat fur, & tamen primum post proditionem Christi periit. Econtra Oza propter tactum Arcæ, ubi S. Aug. *Sæpe evenit, ut minores culpæ præcedentium peccatorum vindictam incutiant*. B. serm. 12. n. 29.

Sicut summa gravis pecuniaria non peringentem monetam auri, sed demum unico obolo completur; ita mensura peccati per unicum veniale compleri potest. D. 10. 16.

65. *Revera non est aliquid leve.*

Melius foret totum mundum perire, quam unicum fieri peccatum veniale, quia peccatum hoc est malum Dei, interitus autem mundi est tantum malum creaturarum, quæ omnes simul sumptæ non possunt comparari cum dignitate Creatoris. Habemus ex Scriptura, quod peccatum veniale gravibus pœnis fuerit a Deo punitum. Propter vanam complacentiam in numeratione populi Rex David punitur triduana peste, qua septuaginta hominum millia abripiuntur. Propter vanam jactantiam in ostentatione thesaurorum legatis facta Ezechias punitur bellis & jactura thesaurorum. Hinc S. Catharina Senensis imaginari sibi potuit, sua peccata utut venialia esse causam malorum, quibus tunc temporis afflictabatur Italia. D. 10. 16.

Venenum, quod mortem corpori affert, non habetur pro re levi: ergo multo minus pro re levi haberi potest veniale peccatum, quod disponit ad mortem animæ, id est, peccatum grave: 1. Quia multa parva iterata faciunt quid magnum, sic multæ unitates multiplicatæ faciunt mille: multæ guttæ conflant flumen, & mare, multæ arenæ integrant cumulum. 2. Quia parva disponunt ad magna; sic qui hodie furatus est assem, cras furabitur duos, perendie tres, & tandem aureum; levia enim peccata debilitant vires animi, quo fit, ut ingruente tentatione gravi homo debili succumbat. 3. Quia levia peccata Dei gratiam imminuunt, & avertunt; Deus enim venialibus delictis offensus non tot ac tantas immittit illuminationes intellectui, nec tot ac tantas affectiones pias voluntati. 4. Quia dæmon per neglectum minorum fit audacior, ut tentet hominem ad perpetranda majora: sicut parum nivis, quod avicula in cacumine montis commovet, per declivia rotatum adeo nonnunquam crevit, ut sua mole oppida destruxerit; ita parvi defectus, si negligantur, crescunt in immensum, & animam non unius, sed multorum perdunt. C. Eccli. 19. v. 1.

Peccatum jam semel remissum.

66. *Non debet esse sine metu.*

SPiritus Sanctus ait: *De propitiato peccato noli esse sine metu*. Quare? Primo: Quia peccatum, utut remissum, pessimos effectus in anima relinquit: nam *ratio hebetatur: voluntas induratur: difficultas bene agendi crescit: concupiscentia magis exardescit*: ait S. Thomas: B. ser. 43. n. 8. & 1b. §. 5. S. Th. 1. 2. q. 85. a. 3.

2. Quia impedit agnitionem Divini luminis; Petrus in littore Tiberiadis non agnovit Christum nisi monitus a Joanne: Quare? S. Chrysol. ait: *Tardius suum Dominum videbat, qui vocem facile ancillæ susurrantis audivit*. B. ser. 43. n. 15. S. Chrys. Serm. 28.

3. Quia animam facit pavidam exemplo Saulis, Davidis, Petri, vinculat linguam, ut quis nesciat, quid sibi rogandum sit, adimitque confidentiam rogandi. B. serm. 43. n. 16. 17.

4. Quia potest adhuc æternam damnationem post se trahere, non eo sensu, quod peccatum remissum revivificat, sed quod Deus intuitu peccati vel speciale auxilium illi deneget, vel contrarium aliquid admittat, quod alias non fuisset denegaturus vel admissurus. Atque hæc pœna a Theologis vocatur *pœna permissiva*: solet Deus fidelem sibi animam speciali providentia contra dæmonis tentationes, pravasque occasiones paterne tueri, eamque piis affectionibus ad bonum fortiter excitare. Hanc autem providentiam, sicut nemini est debita, ita illam intuitu peccati, etiam jam remissi subtrahere potest, eum in modum, quo Rex Reginæ sibi infideli & adulteræ validius præsidium subtrahit, quo subtracto illa in itinere a latronibus occupatur & occiditur, non occidenda, si potentiori comitatu fuisset munita. Cur autem Rex potentiorem comitatum illi subtraxit? quia propter adulterii delictum illam frigidius, quam ante, amavit. C. ser. 43. §. 4.

5. Quia peccatum, utut remissum, per novum peccatum, quodammodo revivisceit, & recrudescit: Sic Semei a Salomone occisus est propter injuriam illatam Davidi, quamvis hæc injuria jam fuerit ei condonata: quia videlicet contra præceptum Salomonis transivit torrentem Cedron. B. ser. 51. n. 10.

6. Quia peccatum, utut fuerit remissum, malignas radices in anima relinquit, quæ, nisi speciali Dei auxilio opprimantur, & quasi mortificentur, facile in nova peccata repullulant, præsertim, si fuerit peccatum libidinis. Quæso, quare Judith conopæum Holofernis suspendit in anathema oblivionis? quia erat ab amante! affectus hujus amoris nulla satis cautela opprimi & extingui potest! O quid fiet cum illis, qui huic affectui nullo modo resistunt? qui annulos, epistolas, munuscula refervant? Levitæ Israel pollices sibi præsciderunt, ne cantare organis possent in captivitate Babylon. Sic sic extirpanda sunt omnia incentiva, &c. S. p. 33. f. 143.

Peccatum Omissionis.

67. *Tam grave est quam commissionis.*

SErvus negotiari negligens ad carceres damnatur: S. Chrysost. ait: *Non soli malefactores cruciantur, verum & qui bona facere negligunt*. B. ser. 5. n. 39. S. Chrys. Hom. 79. in Matt.

Oza moritur, quia Arcam Domini non portavit humeris suis. B. ser. 10. n. 33.

Moyses *permisit* Judæis libellum repudii, & statim Pharisæi dicebant: *Mandavit*. Ecce! ait Mendoza, quod a Principe non prohibetur, præcipi censetur. B. ser. 27. n. 31. Ser. 28. n. 3. Ser. 54. §. 6.

S. Aug. ser. 38. de Sanct. S. August. ait: *Quam spem habere possunt, qui male faciunt, quando illi perituri sunt, qui bona non faciunt; si in ignem mittetur, qui esurienti non dedit panem suum, ubi mittendus est, qui rapuit aliena?*

Virgines fatuæ repelluntur propter defectum olei: servus propter omissionem negationis: ubi S. Chrys. *Cum hæc venunt in mentem, amarissime flens ex profundo corde ingemisco, quia, quæ ad Virgines, & ad servum, qui abscondit talentum, dicuntur, vehementer me perturbant*. S. Chrys. hom. 77. in Matt.

Mauritius Imperator omittit captivos Christianos e manu Regis Avarorum redimere, qui propterea omnes crudeliter trucidantur. Quid fit? Imperator in somnio ad tribunal Dei citatur, quæritur ubi velit peccatum suum hic, aut ibi expiare? Mauritius eligit hic in hac vita puniri. Mox a rebelle exercitu e throno dejicitur, a Phoca regni usurpatore captivatur, quinque ejus filii in illius conspectu obtruncantur, & tandem etiam ipse interficitur. D. 2. 90.

Id etiam certum est, quod peccatum negligentiæ & omissionis quodammodo disponat ad peccatum commissionis, quia Deus subtrahit gratiam, & devotionis fervor tepescit: hinc S. Greg. ait: *Si curare parva negligimus, insensibiliter seducti audaciter etiam majora perpetramus, &c.* S. Greg. in Mor.

Accedit & illud, quod peccata negligentiæ, & omissionis tam grande scandalum post se trahant, quam peccata commissionis; cum enim vident subditi, quod Principes, Superiores, Nobiles, Prælati, & Litterati, qui ad clavum Reipublicæ sedent, officia sua languide & oscitanter neglecta justitia faciant, & ipsi in suis functionibus tepescere incipiant, dies joviales sibi procurant, præcepta Dei & Ecclesiæ superficialiter observant, ad delicta liberorum & domesticorum rident, verbo viam latam vitiorum inambulant, putantes, ea, quæ de morte, de judicio, de inferno, de paucitate salvandorum dicuntur, esse inania terriculamenta. Sic pravo exemplo itur, non qua eundum est, sed qua præitur! &c.

68. *A plurimis parum curatur.*

Sicut venenum aspidis mortem affert sine dolore, ita peccata omissionis animam necant sæpe sine advertentia. Carolus V. Imperator quondam confitens post pauca enarrata peccata concluſit: Jam nihil amplius occurrit. Cui Confessarius, nihil amplius occurrit? *Dixisti peccata Caroli, sed nondum Cæsaris*, id est nondum peccata omissionis. P. Segneri in instruct. Confessarii §. 7. fol. 35.

De peccatis omissionis dicitur illud: *A negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano*. Dicuntur negotium perambulans in tenebris; quia dæmon tanquam princeps tenebrarum per ea majus animarum lucrum facit, quam per peccata commissionis. Dein dicuntur in tenebris geri; quia parum cognita sunt homini, eo quod non con-

consistant in actione, sed in negatione actionis. Hinc fit, ut qui a dæmone hac ex parte inducitur, malum non ante cognoscat, quam ejus emendandi tempus non amplius habeat: ideo etiam cum aliæ pravæ assuetudines corriguntur, omissiones nunquam emendentur. Pulvis pyrius potest per artem ita mortificari, ut quidem lædat, fragorem autem non edat: cum dæmon tentat per peccata positiva id facit cum fragore, dum autem tentat per omissiones, quasi insensibiliter id facit. P. p. 1. disc. 5. n. 13. Item Manna An. 18. Nov.

Intueamur hominum vivendi morem, & inveniemus peccata maxima a peccatis omissionis originem trahere: Ille juvenis non curat frænare oculos, & sic visu incurrit in objecta periculosa, in tentationes graves & peccata. Illa puella, etiam monita non abripit se a familiaritate noxia, & sic successive seducitur, & depravatur. Illi parentes non corrigunt filiolum ob furtum unius oboli, & sic ille inter furta semper majora & majora adolescit, donec ad furcam maturescat &c. *Sicut in unoquoque mater est diligentia, ita universim doctrinæ & disciplinæ noverca est negligentia*, ait Boetius.

Boeth. de disciplinæ schol.

69. *Damnatur non minus quam commissionis.*

Eccli. 39. *Quomodo cataclysmus aridam inebriavit, sic ira Domini gentes, quæ non exquisierunt illum, hereditabit.* Sermo hic est de justitia, qua Deus sæviet in damnatos. Adverte igitur, quod hæc ita effundetur in *gentes, quæ non exquisierunt illum*: Si diceretur, illi populi, qui Deo verterunt dorsum, adorando metalla, marmora, idola. Si diceretur, illi crudeles, qui cruore humano terram inundarunt, & tot innocentes Martyres diris suppliciis interemerunt; Si diceretur, illi nefandi, qui vixerunt ut bruta pecora involuti mille spurcitiis, facile quivis intelligeret, sed dicitur, qui non exquisierunt illum, ut intelligas non solum plecti peccata commissionis, sed etiam omissionis &c. hinc in comparatione illa dicitur: sicut cataclysmus inebriavit *aridam*: væ illi, qui in suo statu & officio aridus est, nec partes veri Principis, Prælati, Parochi aut Patrisfamilias rite explet &c. Segn. Manna 19. Majii 4.

Hinc est, quod maxima Christianorum pars pereat; quia peccata omissionis non curantur. Sacerdotes non instruunt rudes, conciones negligunt, Sacramenta non nisi in necessitate ministrant, pœnitentes contra relabendi pericula non admonent, absolvunt indispositos. Judices & Advocati suo muneri non satisfaciunt. Parentes liberorum educationem negligentes tantum curant, ut divites illos, non virtuosos relinquant. Idem accidit in officiis caritatis &c. P. p. 1. disc. 5. n. 14.

Dominus in illa die in ignem projiciet non tantum arbores nocivas, sed & steriles: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Non sufficit abstinere a malo, sed oportet addere bonum: non prodest diviti ad salutem, quod non spoliet mendicum, sed vestire illum necesse est. Hinc accusabit illum publice judex: Hospes eram, & non recepistis me, nudus eram & non cooperuistis me &c. Segn. Manna 18. Novemb.

70. *Est periculosius quam peccatum commissionis.*

Unde enormes & infidi debitores, Reipublicæ usque adeo perniciosi originem sumunt? Certe non semper ex luxu, & luxuria, sed ex negligentia rei œconomicæ! Non solvunt annonam quotidiani victus, non mercatores, non sutores, non sartores, non operarios, & sic tandem excrescunt debita ultra illorum vires. Sic res se habet in re morali! Multi tam obligatoria, quam voluntaria omittunt, non cohibent sensus, non oculos refrænant, non gustum mortificant, non pericula fugiunt, non occasiones exhorrescunt, non contra tentationes pugnant, non officio satisfaciunt; & sic ob peccata negligentiæ Deus subtrahit illis gratiam, ut in peccata commissionis prolabantur.

Legitur in historiis, quod milites nocturno tempore in castra hostium irruturi, eo stratagemate usi sint, quod equos, quo minus strepitum faciant, non ferro, sed corio ungularint. Sic se habent peccata omissionis, irrepunt laneo pede, strepitum non faciunt, velut peccata commissionis, sed ideo tanto sunt periculosiora. Hinc peccatores hi posteriores, cum monentur & corriguntur, facilius agnoscunt suum reatum: primi autem illi, identidem objiciunt: Quid enim mali facio, &c.

Pec-

Peccati effectus.

Mala conscientia.

71. *Est peccatoris implacabilis carnifex.*

REx Saul moriturus vocavit militem, a quo interfici cupiebat præ angustia: Quare? quia videre sibi videbatur Sacerdotes quos interfecit. B. serm. 19. n. 19. & lb. 6. 4. S. punct. 128. f. 398. M. conc. 13. ass. 3. n. 8.

Matth. 5. *Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo.* Per hunc adversarium intelligitur conscientia. Quid autem agis cum adversario potente, qui tecum jure disceptat? nonne studes illi debitam satisfactionem præstare, ne te trahat ad tribunal judicis? idem fac nunc cum conscientia, alias in morte erit tuus implacabilis accusator, &c. Segn. Manna 27. Jul. n. 1. Vide Paoletti Dom. 1. Adventus.

Mala conscientia est velut mare, quod omnes fluvios amaros reddit: qualiscunque miseræ delectationis dulcedo semper admixto dolore inficitur, ait Hugo a S. Victore. M. conc. 13. ass. 3. n. 2.

Adamus vocem Dei, qua antea delectabatur, post peccatum timet. M. conc. 38. ass. 1. n. 8.

S. Bernardus ait: *In peccato transit jucunditas non reditura, manet anxietas non relictura.* C. Gen. c. 3. vers. 8.

Deus in corde hominis constituit tribunal, & judicium, coram quo conscientia erit testis & accusatrix contra frivolas excusationes, & negationes peccatoris. C. Rom. 2. v. 15. & 16.

Pacat. Panegy. Theod. c. 41. S. Aug. in Ps. 36. Pacatus ait: *Habet nescio quos internos menti scelerata carnifices, aut ipsa sibi carnifex conscientia est.* Et S. August. *Ipse est pœna sua, quem torquet conscientia: fugit ab inimico, quo potuerit, a se quo fugiet?* C. Pr. 13. v. 21. Sicut Prætor persequitur fures, ut suspendat, sic vindicta persequitur peccatorem, ut plectat. lb.

72. *Sicut quiete affligit peccatorem.*

Æccli. 33. *Præcordia fatui quasi rota currus*, ait Ecclesiasticus. Cur comparat rotæ currus? Paludanus ait, quia est in perpetuo murmure conscientia peccatoris; currus nimis oneratus, & inunctus perpetuum fremitum in axibus facit: id fatetur David de se: *Peccatum meum contra me est semper.* Ubi Ambrosius: *Offunditur nobis ultrix nostri imago peccati, nec quietum suum reum esse permittit.* B. Ser. 36. nū. 13. Serm. 55. n. 14.

Tota die contristatus ingrediebar. Quid? inter medias aulæ delicias? S. Chrysost. ait: non tantum cum ornabat purpura, quam hujus peccati macula fœdabat. S. punct. 116. f. 355.

Jonas quia contra Dei voluntatem egit, ventos, mare, pisces, procellas, nautas, omnia formidavit. S. punct. 117. fol. 360. punct. 128. f. 398.

Cain post fratricidium semper timidus, & inquietus. Rex Balthasar inter aulæ delicias oppallescit ob visa peccata. S. punct. 128. fol. 398.

Peccator vivus infernum circumfert in pectore. S. punct. 157. f. 509. Ideo peccatum celari nequit, etiam ad extra se prodit. S. p. 159. f. 515.

Conscientia mala merito comparatur spumanti mari, quod suis fluctibus in seipsum sævit. M. conc. 13. ass. 3. n. 1.

S. Basil. ait: *Sicut umbræ corpora, sic peccata sequuntur animas, & manifestas facinorum repræsentat imagines.* Occisor, etiam Monachus factus semper audit vocem: *Quare me occidisti?* de his & similibus Poeta: *Hi sunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent.* Sicut bona conscientia maximum est solatium, sic mala est tormentum maximum. C. Prov. 13. v. 21.

73. *Erit inter maxima tormenta in inferno.*

In hac vita interdum tranquillatur conscientia, non in inferno: *Die ac nocte gravata est super me*, ubi August. Recordatione peccatorum. S. p. 140. f. 442.

S. Bernard. *Nulla major pœna est mala conscientia: ipsa est delictorum testis, ipsa judex, ipsa tortor, ipsa carcer, ipsa judicat, ipsa punit, ipsa damnat.* S. punct. 160. fol. 516. S. Ber. de conscien.

Viennæ famulus pistoris clam heri domum ingressus noctu servum, ancillam & conjuges occidit: cum autem ad filiolam accederet, illa rogavit dicens: Mi Paule vitam mihi dona, dabo tibi omnes meas puppas! quam tamen interfecit. Is retractus Ratisbona Viennam gravissimis tormentis excruciatus omnem tormentorum vim excedere dicebat horrorem, quo concutteretur, si vocis supplicis puellæ recordaretur. T. n. 387.

Mala conscientia damnati spina est, quæ semper pungit, & quæ extrahi & sanari nunquam potest. Tribulatio in hoc mundo dicitur spina, de qua David ait

quod

quod prosit: *Conversus sum in ærumna mea dum configitur spina*. Verum conscientiæ spina damnato est in vindictam immedicabilem. C. Prov. 17. v. 22.

Vermis eorum non morietur. Ubi S. Hieronym. ait, Vermis, qui non morietur, conscientia est peccatorum, quæ torquet in suppliciis constitutos, quod vitio suo careant electorum bono. Ex hac conscientia nascitur immensa, & inexplicabilis tristitia. C. Prov. 25. v. 20.

74. *Semper est timida & perplexa.*

Cain timuit semper, dicens: Omnis qui invenerit me, occidet me: Ubi Ambrosius: Cum adhuc persecutor deesset, ipsa sese injusti vita cruciabatur. S. punct. 160. fol. 516. *Sonitus terroris semper in auribus impii*, &c. S. Ib.

Mala conscientia amat tenebras, fugit hominum consortia, odit recreationes honestas. S. punct. 160. f. 517.

David victoriæ lætitiam non sentit propter animi peccaminosi dolorem. S. punct. 162. f. 520.

Herodes timet in nativitate Christi se regnum perditurum, quia id male acquisivit. M. conc. 32. ass. 1. n. 3. 4. Sicut rebellis semper & ubique timet, ita peccator. M. Ibid.

Quidam Bessus genitoris sui occisor hirundines ex nido deturbat, & pedibus calcat: quia putat sibi ab illis exprobrari parricidium. *Maxima pœna peccantium est peccasse; nec ullum scelus impunitum est, quoniam sceleris in scelere supplicium est*. Ait Seneca. D. 4. 14. *Senec. Epist. 97.*

Pythagoras ait, neminem esse tam audacem, quem mala conscientia non faciat timidissimum. Plutarchus: facinorosa conscientia instar ulceris in corpore. C. Lev. 26. v. 36.

Tyranni semper sunt pavidi & suspiciosi, quia male sibi conscii sciunt se Deo & hominibus esse exosos: *Sonitus terroris semper in auribus illius*: Hinc Plato: *Tyrannus intra ædium parietes, formidolosus sicut mulier commoratur*. Exemplum habemus in Caligula, Domitiano, Nerone, Decio, Diocletiano & aliis. Dionys. Democli blandienti convivium instruxit, & e tabulato super caput ejus gladium suspendit, ut ostenderet felicitatem tyrannorum esse infelicem. Eadem sors est omnium impiorum, semper timent romphæam Divinæ justitiæ punientis. C. Pr. 28. vers. 1. *Job. 15.*

75. *Est malorum omnium maximum.*

In omnibus adversitatibus, inquit Augustinus, homo confugere potest ad Deum, & ibi solatium quærere: sed mala conscientia hoc refugium non habet. S. p. 160. f. 517. 518.

Ananias, & Saphyra mortui concidunt, non propter imprecationem Petri, sed propter vim malæ conscientiæ. M. conc. 37. ass. 1. n. 6.

Nullæ pœnæ graviores sunt, ait Augustinus, *mala conscientia, in qua quia non habetur Deus, consolatio non invenitur*. C. Gen. c. 4. v. 7. *S. Aug. in sent. sent. 191.*

Seneca ait: Facinora mala flagellantur a conscientia, cui plurimum tormentum est. Nero occisa matre fassus est, se exagitari materna specie, & verberibus furiarum. Sicut qui carcerem inhabitant, opperientes damnationem capitis, etiamsi deliciis fruantur, vitam agunt molestam & anxiam: ita qui conscientia molestantur, &c. C. Lev. 26. v. 36.

Conscientia mala est olla bulliens & ardens, quæ semper æstuat cum malis desideriis, doloribus, & angoribus. Nam ut ait S. Hieron. quot sunt vitia, tot sunt animi tormenta. Et S. Bernar. Nihil est in hac vita laboriosius, quam terrenis desideriis æstuare. C. in Ezech. c. 24. v. 7.

Mala conscientia in ipsum etiam corpus tyrannidem suam exercet: peccator expallescit, tristatur, tremit, Deum supra se, infernum infra se, Angelum custodem penes se extimescit: dum alii lætantur & rident, ille in gemitus & fletus diffluit: intellectus obscuratur, memoria confunditur, voluntas indurescit, & ille squallidus, tetricus, luctuosus, nihil prudentiæ aut rationi conforme operatur, eum fere in modum quo ager grandine devastatus, altero aut tertio anno nullos fructus progignit, &c.

76. *Prodit peccatum etiam nolens.*

Cain aperte habere potuit pro reo, quia concidit facies ejus, & peccatum præ foribus aderat &c. Peccatum Judæ scriptum erat stylo ferreo, quia in conscientia scriptum. M. conc. 9. ass. 2. n. 3. 4.

Herod. homicidium Joannis imprudens prodit, quia Christum captivum credit redivivum Joannem. M. conc. 9. ass. 2. n. 1.

Aliquis latro fit monachus, & semper videt puerum a se occisum dicentem: *Cur me occidisti?* donec monasterio egressus capite multatus est. C. Gen. c. 4. v. 23.

Fra-

Fratres Joseph in Ægypto pro prodioribus habiti, & in carcerem dati statim recordantur iniquæ venditionis fratris, dicentes: *Merito hæc patimur*, quia peccavimus in fratrem nostrum. Sicut ebrius primum post discussam crapulam sentit damnum; ita peccator post commissum peccatum. C. Gen. 42. v. 21.

Davidi proposita est causa propria sub specie alienæ litis, & rogatus, contra seipsum sententiam tulit: *Vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir, qui hoc fecit*. C. Rom. 2. v. 15. *2. Reg. c. 12.*

Principi cuidam prudentissimo a justitiæ Ministris dum facinorosi homines sistebantur, quorum unus certo & infallibiliter commissi recenter furti reus erat, cum nesciebatur, quis ex ambobus ille esset, utriusque pectus manu palpando exploravit, & cum unius cor vehementius præ altero palpitare sensit, hunc furti & mortis reum declaravit. En! etiam cor in intimis viscerum tenebris delitescens loquax fit, & peccatum prodit &c.

Mala consuetudo.

77. *Quam potenter afficiat crimen.*

GOliath a Davide in fronte ictus debuisset retro cadere in tergum, sed recidit pronus in faciem: Cur? Abulensis respondet: *Quia non consueverat oculos in cælum levare*. B. ser. 9. n. 20. Ser. 13. n. 28.

Navis, etiamsi cessent remigia, ad ingens tamen spatium adhuc procurrit. S. punct. 11. fol. 53.

Deus Israelitis dedit dulcissimum Manna, & tamen desiderabant allia Ægypti, quibus assueverant. Chrysost. ait: *Judæi Manna habentes quærebant allia propter consuetudinem, adeo tyrannica res est consuetudo*. B. ser. 11. n. 3. 23. & seq. *S. Chrysos. Hom. 7. in Matt. Ver.*

Qui ad ostium Nili habitant, strepitum aquæ non amplius curant. B. ser. 30. n. 1.

Sicut Æthiops non potest mutare pellem suam, ita ait S. Bernard. *Sunt alii, qui, quasi cute quadam involuti sunt consuetudine vitiorum, ut illam didiscere, aut desuescere non tam sit spoliari, quam excoriari*. Similiter sicut pardus crescente senecta auget maculas; ita in consuetudinario crescunt vitia cum ætate, atque hunc in sensum ajebat S. Gregor. contra Julianum: *Natura non patitur, ut vel pardus distinctas macularum notas, vel Julianus improbitatem abiiciat*, &c. R. *hodiste Sefabr* c. 1. *S. Ber. Ser. 9. inf. ant. S. Greg. or. cont. Jul.*

Sicut per quemvis mallei ictum clavus profundius in lignum immergitur; ita per quodvis peccatum consuetudo mala magis radicatur, ut denique insuperabilis fiat. R. Ibid.

Fur suspensus, & palpitans adhuc a rustico liberatus, eadem nocte rustico equos furatur: sed deprehensus a rustico ad eandem furcam retractus iterum suspensus est. T. n. 395.

78. *Reddit conversionem valde difficilem.*

Nulla arte dealbare potest *Æthiops pellem suam*, quia nigredo illi naturalis est: S. Hieron. ait: *Verba ista dicuntur adversus eos, qui nimia consuetudine & amore peccandi quodammodo peccatum in naturam convertunt*. B. ser. 11. n. 6. & seq.

Israelitæ desiderabant libertatem, & tamen extructis mœnibus, & laterum labore seipsos includebant: ait Hugo Victorinus: *Later, qui per decoctionem ignis durescit, humani cordis duritiam per longam concupiscentiæ consuetudinem decoctam significat*. Et Paulinus: Compulit Pharao filios Israel facere muros, ne possint exire, quia diabolus in talibus facit addere peccata peccatis, ut inde murum facientes includantur, ne exeant. B. serm. 11. n. 11. 16. 27. & seq.

Venerabilis Beda ait: *Diabolus difficilius dimittit quos diutius possedit, allegat enim contra eos præscriptionem*, &c. B. ser. 11. n. 12.

Tres mortuos Christus suscitavit, filiam Jairi, filium Viduæ, & Lazarum: prima significat peccatorem cogitatione, alter peccatorem opere, tertius consuetudinarium: primam facile, alterum difficilius, tertium difficillime suscitavit, ait Augustinus, &c. B. ser. 11. n. 17.

Sicut, qui letargo premuntur, quoties expergefiunt, iterum dormitare incipiunt; sic, ait Aug. de seipso: *Cogitationes, quibus meditabar in te, similes erant conatibus expergisci volentium*, &c. B. ser. 11. n. 29.

Natura exui non valet, consuetudo autem est altera natura. Imo teste S. Ambrosio tam violenta est consuetudo, ut excludat naturam; hinc qui ex natura proclivis est ad virtutem v.g. temperantiam, facile consuetudine fit bibulus &c. Luxuria etiam frigidæ senectuti inhæret. R. *hodiste Sefabr* c. 1.

Non est efficacius medium conversionis, quam timor Domini, hinc ait Ecclesiasticus: *Qui sine timore est, non poterit justificari*. Hic timor autem eliditur per consuetudinem, quia tandem animus occallescit, &c. P. p. 1. part. dis. 4. n. 14.

Ra-

Rarissimo fit, ut peccatores consuetudinarii serio convertantur: Quare? Peccatum originale excæcavit intellectum, fascinavit voluntatem, frænum permisit omnibus animi perturbationibus: & hanc stragem omnem etiam edit peccatum actuale: cogitet jam quis, quam malo loco sint res consuetudinarii, qui vitam omnem inter flagitia trans egit? Nonnullis fere idem est principium peccandi, quod ratione utendi, & hi in flagitiorum semita usque ad mortem pari passu progrediuntur, & ubi peccata opere exequi non possunt, saltem desideriis concupiscunt, instar lupi, qui cum ovem dentibus devorare non potest, saltem ovile circuit. Peccatum igitur toties multiplicatum, quam perniciem animæ, ejusque facultatibus irrogabit, quam obtenebrabit intellectum, pervertet voluntatem, & vim concupiscentiæ acuet. Eheu, actum est de omnibus iis, qui præmature vitiis assuescunt. Maligna sidera nunquam super horizontem emergunt, quin aliquid malignitatis diffundant, æstivo tamen tempore plus nocent, quia in hemisphærio longiorem moram trahunt: ita peccatum semper quidem nocet, tum autem nocet gravius cum a primis statim annis pestem in animum diffundit, & ea nocumenta diu continuat. P. p. 1. disc. 5. n. 17. 18.

Efficacissimum remedium conversionis peccatorum est timor Domini; consuetudo autem elidit Sanctum hunc timorem. R. *hodiste Sefahr* c. 1.

Jere. 13. *Si mutare potest Æthiops pellem suam &c.* Sicut hoc impossibile est per naturam, ita hoc est valde difficile, quia peccandi consuetudo fere mutatur in naturam. Hinc S. Nazianz. de Juliano Apostata: Sicut natura non patitur, ut pardus maculas, vel Æthiops colorem, aut diabolus odium mutet; ita Julian. improbitatem contra Christianos non deponet. C. Jer. c. 13. v. 23.

S. Greg. Naz. 1. orat. in Jul. Asp.

79. *Etiam dura dulcescere facit.*

Copronimo Imperatori equorum retrimenta pro rosis erant, ideo non solum in equile frequenter descendere, sed etiam sacculum recentibus illis turundis plenum ex collo gerere solebat, ut suaveolentas illas auras nasus semper hauriret. Rusticus quidam Antuerpiæ in Myropolium veniens deliquium passus est, admoto autem naribus equino fimo recollatus ad se rediit. VV. art. disc. font. 33. ex. 2. Sic mala consuetudo dulcescere facit, quod amarum est.

Histrio quidam a socio suo, jam pœnitente in speluncam invitatus, & pecuniam sub culcitra quærere jussus, cum in speluncam descendit, a socio inclusus est. Sæviit & ira spumavit initio, sed paulatim illi locus placere incepit, & ibi Deo serviit. E. *Conversio* n. 25.

Magni revera interest, quibus a teneris assuescas: Lycurgus duos catulos ejusdem matris assuefecit, unum venationi, alterum gulositati: grandiores factos coram populo produxit, emissoque lepore, hic de more consedit, ille leporem insecutus cepit, tunc videtis, ajebat, cives, quam dissimiles faciat similis educatio & assuefactio? sic nos, non natura, sed exercitatione ad vitium, & virtutem formamur &c. C. Jerem. 13. v. 23.

Israelitæ in Ægypto adeo assueverunt cepis, & alliis, ut in deserto nausearint dulcissimum Manna. B. ser. 11. n. 3.

80. *Quomodo superanda.*

Lente ac paulatim corrigenda est mala consuetudo. S. Bernard. sic correxit luxuriosum, ut illum primo triduo in honorem SS. Trinitatis, altero triduo in honorem B. Virginis, tertio triduo in honorem Angeli custodis abstinere rogarit, donec sic emendatus est. E. Verb. *Consuetudo* n. 4.

Cuidam desperanti de victoria suorum vitiorum, senex dedit hanc parabolam. Pater misit filium suum in agrum, ut illum de tribulis & lolio purgaret. Filius ubi vidit totum agrum nimis silvescere, desperans de labore pronus in terram dormivit. Veniens Pater & videns quod nihil operatus fuisset, ejusque excusationem audiens dixit: fili quotidie tantumdem spatii eradica, quantum jacens in terra occupasti. Fecit id filius, & paulo post totum agrum purgavit. E. *Laborare* n. 2.

Quamvis difficile sit superare consuetudinem, non tamen peccator desperet, quia superari potest 1. per Dei gratiam, dicat ergo ad Deum: *Domine da quod jubes, & jube quod vis.* 2. Per fortem, constantem, & iteratam resolutionem vincendi consuetudinem; per hanc enim voluntas seipsam subjugat. 3. Per exercitium contrariæ virtutis; consuetudo enim consuetudine vincitur. Sic S. Bernardus hominem libidinosum correxit, rogando primo, ut triduo in Dei gratiam, secundo ut triduo in amorem Deiparæ, tertio, ut triduo in honorem omnium Sanctorum a peccato carnis abstineret. Morem gessit monenti peccator, & sic pravam

vam consuetudinem facile superavit. C. Jerem. 13. vers. 23.

81. *Peccatorem conversum sua vi retrahit ad malum.*

Sicut navis, si cohibetur, propter impetum adhuc per aliquod spatium procurrit: ita consuetudinarius utut conversus in eadem peccata prolabitur. Bernar. ait de Vitiis: Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta. S. punct. 108. f. 318.

S. Ber. Ser. 58. in Cant.

Illæ aves, quæ artificiose cantare docentur ad fistulam, vix unquam adeo perfecte stropham suam cantillant, ut non cantum naturalem immisceant: Quare? quia primum illud ex violento, alterum a natura habent. Nunquam plene exuitur, quod a natura habetur: consuetudo autem dicitur altera natura.

Ps. 11. *In circuitu impii ambulant.* Hi impii sunt consuetudinarii, qui de peccato in peccatum circumeunt. Væ homini, qui sequitur hunc circuitum, ait S. Bernard. R. *hodiste Sefahr* c. 1.

Sicut Musicus v. g. cytharædus ab initio ad regulas musicæ se reflectere debet, successive autem adeo artem addiscit, ut sine reflexione ad regulas artificiose ludat: ita peccator successive per consuetudinem talem peccandi habitum contrahit, ut quasi sine advertentia, & sine reflexione ad Dei mandata peccet. R. *hodiste Sefahr* c. 1.

Monachorum quidam furari solitus esculenta, ab Abbate licentiam obtinuit, ut quavis hora qua vellet, ab œconomo esculenta peteret & comederet: & tamen furari ex inveterata consuetudine non desiit. E. Verb. *Consuetudo* n. 5.

Consuetudinario pia monita nihil prosunt: Hinc Diogenes Cynicus dixit: *Senem admonere, & mortuo mederi idem est.* Et S. Chrysost. *Nihil tam firmum est in rebus humanis, quam veteris consuetudinis tyrannis.* C. Jer. 13. v. 23.

Hæc inimica vis cum de anno ad annum, de ætate in ætatem duret, & peccata non jam multiplicentur, sed centuplicentur, quid tandem post se trahere possunt, quam æternale exitium?

Corvus dum ex arca exit, & redit, dum cadavera circumvolat, & ab illis multoties abstrahitur, tandem mergitur: S. punct. 38. f. 140.

Quidam Nobilis amasiã suam tenerrime deperiens in letali ægritudine pia monita non audit, sed cœtypon suæ Helenæ dissuavians moritur. R. *hodiste Sefahr* c. 1.

Relapsus.

82. *Est periculosior quam primum peccatum.*

Ille homo, qui vestem nuptialem non habuit, nullum intercessorem invenit, absque misericordia ejectus. Paulus Granatensis ait, id factum esse ideo, *quod vestem in ipso liminis ingressu donatam non conservavit, sed amisit.* B. ser. 51. n. 22. seq. Ser. 60. per tot. Serm. 62. n. 16.

Cogita peregrinum, qui cum tota nocte ambulaverit, sub diluculum agnoscit se continuo accessisse ad oram horrendi præcipitii. O quam ad ejusmodi conspectum sanguis illi gelasceret. O quam grates ageret Deo, quod a lapsu fuerit præservatus. Quod si altera nocte iterum accederet ad oram illius præcipitii, nonne mereretur destitui patrocinio cælesti, &c. Segn. Manna 22. Mart. n. 1. 2.

Adolescens olim castissimus vitam Angelicam in ludibricam commutavit. Resipuit aliquoties & iterum ad nuncium seu salutem ab obscæna femina relapsus, tandem Deo hanc incostantiam puniente, consilio ejusdem impudicæ feminæ Neapoli a sicario confossus, non tantum spatii inter vulnus & mortem habuit, ut nomen JESU invocare potuisset. T. n. 194.

Reincidentia iterata in pristinum peccatum malignos in animo relinquit effectus; minuit confidentiam in Deum, peccatorem facit pusillanimem, & operibus bonis adimit devotionis fervorem. Margaritæ, quæ post plenilunium capiuntur, cum tempore imminuuntur & decrescunt. VV. art. disc. font. 48. Ex. 11. num. 7. Ita virtutum opera, quæ homine iterato in vitia deficiente producuntur, infirma sunt, nec Deo, ut antea grata, quia diffidentia semper majore laborant.

Peccatum prima vice commissum, gravis quidem offensa est Dei, sed altera, & tertia vice perpetratum, septemplicem complectitur malitiam: *Ne credideris ei, quoniam septem nequitiæ sunt in corde illius.* Supra quæ verba S. Antonius Paduanus: *Recidiva septem transgressiones committit: fracturam fœderis, subsannationem misericordiæ, cui illusit, contumeliam Sacramenti confessionis, & matrimonii per eam contracti inter Deum, & se. Ingratitudinem veniæ sibi factæ, iniquitatem retributionis ejiciendo Dominum: perditionem Dei castri, quod peccando tradidit in manum inimici: Iniquitatem transgressionis &c.* B. ser. 60. §. 4. §. 5.

S. Ant. Pad. Ser. 4. Dom. 1. Quadr.

Re-

Recidivi Deo odibiles sunt, & ideo canibus comparantur: 1. Quia sicut canes ad vomitum, ita illi ad gulas, libidines aliaque scelera revertuntur. 2. Canes sunt impudici, & impudentes, quia in publico commiscentur; unde Diogenes ob suam impudentiam Cynicus, id est, caninus vocatus est, &c. C. 2. Pet. 2. v. 22.

83. Semper difficiliorem reddit conversionem.

Templum Jerosolymitan. septem annis ædificatum est: postquam autem a Chaldæis destructum Zorobabel reædificavit illud quindecim annis: postquam tertia vice dirutum est, ab Herode Ascalonita quadraginta sex annis extructum est: ita fit in anima templo Dei, ait Venerabilis Beda: *Multi laboris estis*, (& semper difficilioris) *eum, qui accepta fidei Sacramenta peccando contemnit, pristinam recipere dignitatem*. B. ser. 60. nu. 29. ubi porro rationes hujus difficultatis assignantur n. 30. Serm. 79. n. 13.

Bed. a l. c. an. Isdr. c. 8.

Joel. 1. Propheta Joel lamentatur: Residuum erucæ comedit locusta, residuum locustæ comedit bruchus, & bruchi rubigo. Per erucam, locustam, bruchum & rubiginem intelliguntur Chaldæorum exercitus, qui quaternis vicibus devastarunt Jerusalem, 1. quando Regem Joakim ceperunt. 2. Quando ejus filium Joachim abduxerunt. 3. Quando Sedeciam captivarunt. Et 4. quando ipsum templum in cineres redegerunt. C. Exod. c. 10. v. 14.

Ratio majoris difficultatis hujus est 1. Major infirmitas relapsi, habet enim se per modum ægroti, qui paulo ante a letali infirmitate convaluit: cum idolum Dagon prima vice ab Arca in templo prostratum est, utcunque integrum in priori loco repositum est: verum secunda vice Dagon & caput, & palmas manuum confregit: ita peccator, quanto sæpius relabitur, tanto magis destruitur & debilitatur. 2. Ratio est, quia mala consuetudo semper magis roboratur, & quasi vi peccatorem retrahit, ita ut tandem remorsus conscientiæ non amplius sentiat, & omnem peccati erubescentiam amittat. 3. Ratio se tenet ex parte Dei, qui tandem gratiæ suæ auxilium toties spretum peccatori negat & subtrahit: Christus Dominus tres mortuos suscitavit, filiam Jairi, adolescentem in Naim, & Lazarum: verum quartum non invenies, ait S. Greg. per quartum autem intelligitur consuetudinarius, & impœnitens, dicente Raulino: *Sic nec quartum peccatum, scilicet finalem impœnitentiam, alicubi legimus dimissam*. B. ser. 60. n. 30. &c.

Excusationes peccati.

84. Sunt usitatæ & familiares peccati.

NIhil familiarius peccatori, quam excusare peccatum: aliqui enim culpam rejiciunt in carnis imbecillitatem, alii in tentationum gravitatem, alii in pravas naturæ inclinationes, alii in pravos socios, alii demum in dæmonis vim & insidias: sed frustra, & sine fundamento. B. ser. 20. n. 17. Et Ser. 24. n. 1. 2. seq.

Non desunt, qui culpam rejiciunt in ipsam natalium constellationem: Non ita David exclamans: Peccavi Domino. S. punct. 25.

Rex Pharao post innumera peccata, septima jam plaga, excepit: *Peccavi hac vice!* quasi antea non peccasset. Adam subintulit: *Mulier, quam dedisti mihi, me decepit*. Aaron conflans vitulum: *Projeci aurum in ignem, & ecce egressus est hic vitulus*, quasi casu factum esset. S. punct. 25. f. 105. & seq.

Præsertim mulieres huic vitio deditæ sunt: Sara, utut ab Angelis visa ridere, audacter respondit: Non risi. Meretrix illa præfocatum filium alteri supponit, ne ipsa suffocasse crederetur. S. p. 25. f. 107:

Seneca ait: Nullum vitium est sine patrocinio: Vitia nostra, quæ amamus, defendimus, & malumus excusare, quam excutere: *Nolle* in causa est: Non posse prætenditur. S. punct. 111.

Pilatus putavit se innocentem, quia invitus damnavit justum: sed innocens non est, qui iisdem labiis JESUM misit in crucem, quibus illum pronuntiavit innocentem. Huic similes sunt 1. Qui ad aliorum postulationem peccant. 2. Qui quovis prætextu se excusantes, culpam in alios retorquent. 3. Qui boni cujusvis simulatione nequitiam tegunt. Costerus de Pass. Dom. Meditat. 30.

S. Leo de Pass. Do.

Usitatum est generis humani vitium latendo peccatum committere, commissum negando abscondere, & convictum defendendo multiplicare. Ait S. Greg. S. p. 25.

85. Coram Deo nihil valent.

Fratres Joseph excusatos se putabant, cum patri tunicam sanguine tinctam ostenderunt; sed ex hoc ipso prodiderunt suum crimen! hæc excusatio fuit eorum accusatio; nam pater sic argumentatus est: Si filius meus

meus Joseph a fera bestia devoratus est, cur tunica integra est? Si illam prius exuisset, cur sanguine infecta est? Sic erunt excusationes coram Deo! B. Serm. 24. n. 7. & seq.

Moyses virgam projiciens, vidit illam mutari in colubrum & fugit: sed reassumens, dum caudam illius apprehendit, iterum virgam in manu habuit. Tu finem aspice, & quod credebas impedimentum, videbis esse adjumentum. B. Serm. 33. n. 3.

Quin imo ejusmodi excusationes potius augent crimen, cum Adam excusavit se: Mulier quam dedisti mihi, me decepit, *ampliavit crimen*, ait S. August. *culpando uxorem, & culpam transferens in auctorem*. B. Ser. 33. n. 2. *Peccatum suum ingravant, dum negare cupiunt, aut defendere*, ait S. Ambrosius. B. Serm. 58. n. 5. & seq.

Non sic Moyses; ille veniam rogaturus populo, fassus est *peccatum esse maximum*: Ubi Mendoza: *Eo dignior venia populus fiebat, quo se indigniorem fateretur*. B. Serm. 58. n. 4.

Deo potius placet ingenua humilitas, qua peccator sine fuco se reum agit, citiusque flectitur ad misericordiam: Sic ait S. August. *Si Adam non excusasset, e Paradiso non exulasset*. C. Gen. 3. v. 6.

S. Aug. Serm. 19. de Sanct.

86. Sunt plerumque imprudentes & frivolæ.

Ille qui ad convivium venire noluit, excusavit se; villam emi, & nunc vado videre illam! An ergo prius emit, quam vidit? en! imprudentiam mendacii, ait Didacus Stella. B. Serm. 5. n. 44.

Multi peccatum suum excusant fragilitate carnis, gravitate tentationis, dæmonis astu: sed frivole! hæc enim omnia nocere non possunt peccatori, si ipse non velit. B. Serm. 20. n. 17. & Serm. 24. n. 1. & seq.

Qui Christum crucifixerunt, omnes se excusant a culpa mortis hujus: Judæi dicunt: Nobis non licet occidere! Pilatus: Ego sum innocens a morte justi hujus! Judas retulit argenteos &c. Mirabile! Christus occiditur, & nemo vult esse occisor! B. Serm. 50. n. 34.

Aaron ad Moysen: Projeci aurum in ignem & egressus est hic vitulus, quasi casu, & præter intentionem factum esset. S. punct. 25.

Adam sibi persuasit, suum peccatum esse mere veniale. C. Gen. 3. v. 6.

Quod plus est! multi sua crimina obtegere volunt pallio virtutis: Herodes Religioni sibi duxit, non exequi juramentum de amputando Joannis capite. B. Serm. 23. n. 13.

Abner dum Isbosethum de throno dejecit, hoc factum haberi voluit pro justitia, quod erat vindicta. B. Serm. 25. num. 25.

Jehu ex præcepto Dei extinxit familiam Achab, revera ut sibi regnum stabiliret. B. Serm. 25. n. 27.

Princeps Sichem videri voluit ex Religione se circumcidisse, quod revera fecit, ut voluptate sua cum Dina frueretur. B. Serm. 25. num. 30.

In scelerato sacrificio, ubi infantes inter brachia idoli Moloch comburebantur, sacrificuli faciebant muficam, ne audiretur ploratus infantum: ita peccator sibi ipsi varios strepitus excusationum facit, ne conscientiæ latratus audiat: sed latratus sunt, tam ipsi quam aliis, quos in malo audaciores facit: *Tunc consummata est infelicitas*, ait Seneca, *ubi turpia non solum delectant, sed etiam placent!* B. Ser. 36. n. 14. & seq.

Non tantum frivolæ sunt, sed & scandalosæ id genus excusationes, quia & peccantem & alios faciunt audaciores in malo: Oza labantem arcam in curru firmare voluit, quod est peccatum confirmare, hinc ibi a Deo punitus est: de ejusmodi impudente ait S. Gregorius: *Quod licitum suspicatur, in eo procul dubio multiplicius mergitur*. B. Serm. 36. n. 14. & seq.

Ad excusandum peccatum libidinis aliqui dicunt: Vitabo hoc scelus, sed nunc non: alii: Meum peccatum est occultum, nemini cognitum: Alii, non possum, non possum! Alii, amo & vicissim amor nimis vehementer! Alii, mea complex non vult a me avelli! Alii, cupio amatæ nubere! Alii, frequentabo quidem personam, sed non peccabo! denique alia, debeo sublevare paupertatem! Verum hæc omnia inania, & frivola sunt. B. Serm. 58. per totum Sermonem.

Concupiscentia.

87. Quid sit? & qualis?

IN re non est aliud, quam appetitus sensitivus, eusque naturalis inclinatio ad bona sensibilia, legi Dei, & rationi contraria. Appetitus hic ob peccatum originale privatus est justitia originali; nam si homo fuisset conditus in statu puræ naturæ, talis fuisset, qualis modo est, similesque appetitus motus habuisset, quales modo habet, sed illi motus tunc non vocati fuissent concupiscentiæ, eo quod naturales illi fuissent, nec pœna peccati. Jam autem vocantur concupiscentiæ, quia sunt pœna peccati originalis. Igitur concu-

piscentia est ipsa naturalis inclinatio appetitus, quatenus per absentiam justitiæ originalis proxime disposita est, ut feratur præter, vel contra ordinem rationis in sua objecta delectabilia, unde dicit habitudinem ad peccatum, quasi ad suam causam. C. in Ep. Jac. c. 1. v. 14.

Concupiscentia ex se non est peccatum, neque motus illius involuntarii: 1. Quia S. Jacobus Apost. ponit progressum, quo a tentatione venitur ad peccatum, dicens: *Unusquisque tentatur a concupiscentia sua*: ergo concupiscentia est illecebra ante peccatum, non ipsum peccatum, dicente S. Augustino: *Pariens est concupiscentia, partus peccatum*. 2. Quia isti motus non sunt in nostra voluntate: peccatum autem est in nostra potestate, puta voluntarium, ita ut si voluntarium non sit, peccatum non sit: Actus ergo tales non sunt humani & liberi, sed operationes meræ imaginationis, & appetitus sensitivi. Unde S. Paulus ait: *Si quod nolo, illud facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum*. 3. Docet Concilium Tridentinum, *manere in Baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus non valet, quin imo qui legitime certaverit, coronabitur*. C. in Jac. 1. v. 17.

Quamquam autem concupiscentia ex se peccatum non sit, blanditur tamen, & ad peccandum allicit. Vis scire quomodo? sicut 1. Eva tentavit Adamum, & illexit ad comedendum pomum contra Legem Dei. 2. Sicut febris illicit febricitantem ad bibendam aquam nocivam. 3. Sicut vulpes colligata cani eum tentat, secumque abstrahit ad devorandam gallinam occurrentem. 4. Sicut Lena Virum allectat contra uxorem ad adulterium. Sed quid sit? sicut cum gulæ indulsisti, & te inebriasti, mox sentis dolores capitis, stomachi & nervorum: ita in anima vermem conscientiæ, Dei offensam, reatum gehennæ, aliaque supplicia experieris. C. in Jac. 1. v. 14.

Concupiscentiæ voluptas hominem instar onagri brutum, & vesanum reddit: Nulla capitalior pestis, ajebat Archita, quam corporis voluptas; hinc patriæ proditiones, Rerumpublicarum everſiones, clandestina cum hostibus consilia! nullum scelus est, ad quod libido non impellit: exemplum habemus in Samsone, Salomone, David & aliis. C. Jerem. 2. v. 24.

88. *Non est sufficiens excusatio peccatorum.*

Concupiscentia potius prodest ad virtutem quam noceat, quia, ut ait S. Augustinus, est *conveniens ad spirituale exercitium*. Deus dixit ad Josue: Dabo *Israeli totam terram*, & tamen in illa perdurabant rebelles populi usque ad Davidis tempora: Quomodo ergo verum fuit, dabo *totam* terram? nempe respondet S. Augustinus, quia *pars illa, quæ nondum data fuit in possessionem, jam data est in quamdam exercitationis utilitatem*. B. Ser. 33. num. 11. & seq.

Quid est concupiscentia, quam sitis voluptatum? si vero sitim pateris, an vis bibere venenum? Quid est concupiscentia, quam infrunitus equus? an vis ascendere eum periculo vitæ? B. Serm. 58. n. 18. seq.

Tygris est ferocissimum animal, nihilominus tygridem semper præcedit animalculum latrans, quod latrando monet homines, ut fugiant. Ita peccator præsentire potest concupiscentiæ malitiam. D. 10. 21.

S. Franciscus cicurat lupum, ita, ut hic a rapinis omnino abstineret. Cur cicurari sancta industria non possit concupiscentia? E. Verbo: *Crucis signum*, num. 4.

Rubus, e quo Angelus loquebatur Moysi, ardebat, & tamen non comburebatur, quia a Deo præservabatur ab igne: Ita etiamsi concupiscentia exardescat, non tamen nocet, quia Dei gratia, humiliter exorata, animam præservat. C. Exod. 3. v. 3.

Dices: Concupiscentia radix & fomes est millenorum peccatorum: Respondeo, est, non sua, sed consentientis culpa: Omnes affectiones carnis sunt naturales, ait S. Basilius, peccata tamen non sunt, nisi ex negligentia animæ, sicut si equus petulans dejiciat sessorem, culpa non est equi ratione carentis, sed imperiti sessoris. C. in Jac. 1. v. 17.

89. *Superari debet quantum potest.*

Concupiscentia, si sit voluntaria, omnino prohibita est: 1. Quia insaturabilis est; avarus nunquam dicit sufficit, cor enim infinitum aliquid est, quia Dei capax. 2. Quia aufert quietem animi; cupidi enim semper soliciti sunt acquirere non habita, & habita custodire. 3. Quia causa in divitiis inutilitatem; facit enim divitias nec utiles esse sibi, nec aliis. 4. Tollit justitiæ æquitatem, anhelat munera, quæ excæcant prudentes. 5. Necat caritatem Dei & proximi, quia quanto quis plus habet de cupiditate, tanto minus habet de caritate. 6. Quia est radix omnium malorum, & ideo in corde radicata, omnia mala operatur. C. Deut. 5. v. 21.

Sed quæres, quomodo superanda sit? Respondeo quatuor modis: 1. Fugiendo occasiones exteriores, v. g. malam societatem, & omnia inducentia ad peccatum, dicente Ecclesiastico: *Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius*. 2. Cogitationes ex animo excludendo per mortificationem. 3. Orationi insistendo, juxta illud: *Scivi, quoniam aliter non possum esse continens, nisi Deus det*. 4. Licitis occupationibus insistendo; multam enim malitiam docuit otiositas. C. Ibid. Et Jerem. 2. v. 24.

Ecclii. 9.

Necessitatem domandæ concupiscentiæ exprimit Ecclesiasticus verbis illis: *Si præstes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis*. Ratio est, quia expletio concupiscentiæ conficet tibi infamiam, morbos, pauperiem, & sæpe mortem, aliaque damna corporis & animæ, quæ facient te ludibrium inimicis, tum hominibus, tum dæmonibus, uti Samson amans suam Dalilam, a Philistæis captus, excæcatus, & enecatus est. Sicut ergo milites, cum vident hostem, statim se armant; ita tu si præsenseris cupiditatem, statim illi velut inimico resiste. C. Eccli. 18. v. 31.

Eccli. 18.

Tentationes dæmonis.

90. *Non sunt sufficiens excusatio peccati.*

Deus permittit tentationes dæmonis in grande nostrum emolumentum. 1. Ut per sedulam pugnam mereamur coronam gloriæ. 2. Ut per eius tunsiones elaboremur in lapides cælestis Solymæ. 3. Ut dæmon tanto magis pudefiat, si vincatur a fragili sexu. 4. Ut veneno illius intoxicati velut cervi festinemus ad fontem, id est, ad vulnera Christi. 5. Ut dæmonem tanquam accipitrem fugientes sub dumeto pœnitentiæ refugium capiamus. Sed dicis: Dæmon quærit nostrum interitum, nocere vult, quantum potest! Quid obest? Dæmon nocere vult, & Deus ex illius veneno theriacam saluberrimam facit: ille vult perdere, & Deus ex illius conatu salutem eruit! sanguifuga vult omnem sanguinem exfugere: Architer autem facit, ut solum nocivum exsugat. B. Serm. 33. n. 17.

Diabolus debilis est, suadere potest, impellere, aut mordere non potest, nisi volentem. Alligatus est catenæ; hinc inanis est excusatio cum tentatione. S. punct. 36. fol. 156. 158.

Accedit, quod non omnis tentatio a dæmone est. A. lect. 5. n. 19.

Multi impietatem suam in dæmonem refundunt, & ipsimet in culpa sunt. Monachus supra fiammam lampadis ovum coquit, deprehensus ab Abbate excusationem facit, se a dæmone fuisse deceptum: at dæmon apparens colaphum illi infregit, inquiens, hoc nunquam sibi incidisse. R. cent. 1. p. 2. mir. 30.

Naturæ fragilitas.

91. *Non est sufficiens excusatio peccati.*

Sicut pondus horologio prodest, quia gravando rotulas ordinato cursu gyrat: ita fragilitas naturæ, etsi onerosa sit spiritui, prodest ad exercitium virtutis. Nam 1. docet prævenire malignos motus naturæ: in America datur genus serpentum, qui instar campanæ rependo sonant: favor hic est Providentiæ, ait Nierembergius, ut homines ad fugiendum præmoneret: ita natura iracunda, lasciva præmonet, ut præveniatur. B. Serm. 33. n. 2. Dein 2. natura maligna facit, ut virtutes hominis Christiani non sint virtutes naturales; quod enim homo mitis, & mansuetus non irascatur, rarum non est: hoc enim etiam gentilis potest. Sed quod indoles biliosa ex natura ad iram proclivis mitescat, virtus Christiano propria est: Christus præcepit Apostolis, ut emant gladios, & tamen Petrum utentem gladio austere objurgavit: Quare? Nimirum voluit, *ut videatur potuisse vindicare, sed noluisse*, ait S. Ambrosius. B. Ser. 33. n. 21. Et Serm. 45. n. 16.

Dices: Arduum est, passiones congenitas domare! Ergo invoca auxilium Dei, qui tibi non deerit: Judæi tradiderunt Christo arundinem in manus, ubi S. Ambrosius ait, *ut humana fragilitas jam non sicut arundo moveatur a vento, sed operibus Christi corroborata fundetur*. B. Ser. 33. n. 22. *Ut solidata Divinitatis attactu nostra conditio nutare non posset*, verba sunt S. Ambrosii. S. punct. 22. de Pass. Dom. Vel ergo resistere potuisti, vel non potuisti? si non potuisti, cur auxilium Dei non imploraſti? hinc S. Hieronymus considerat hanc arundinem in manu Christi ut ca-

S. Ambr. l. 10. in Luc. 23.

lamum, quo sententiam scribit contra peccatorem se sua fragilitate excusare volentem. B. Serm. 33. n. 22. & seq.

Mandatum Dei tibi sufficiat, ut vim adhibeas ad compescendam naturæ fragilitatem: Ficus illa damnata est, quia Christo petente fructum non tulit, licet pro tunc tempus fructuum non fuerit. Excusare se ergo poterat ficus, dicereque, nunc non esse tempus fructuum! verum frustra fuisset excusatio; Deus enim est, qui fructum petit: ergo contra suam naturam debuisset fructificare, sicut petra in deserto contra suam naturam aquas dedit. Pari ratione, mi homo fragilis, contra tuam naturam niti debes, quia Deus præcipit, &c. B. Serm. 45. n. 16.

Malum Exemplum.

92. Non est sufficiens excusatio peccati.

HOmo Christianus malo aliorum exemplo non depravari, sed potius ad bonum excitari debet: In Levitico prohibetur, nequis comedat adipem animalium, & tamen paullo post dicitur, quod adeps homini prodesse possit ad varios usus: v.g. ad lucernas, unctiones &c. Per adipem intelligitur malum exemplum, quod comedere, seu æmulari non licet, servit tamen ad alios usus juxta illud: *Aliena malitia utilis est filiis Dei!* sed quomodo? 1. Ut homo justus se humiliet cogitando, se a Deo posse deseri ut alios, se posse peccare ut alios, & labi in similia peccata. 2. Ut visa aliorum pœna timeat &c. & sic illius exemplum malum fit bonum, si caveris, ait S. Augustinus. B. Ser. 33. n. 29.

Eo tempore, quo Deus permisit populum abduci in Babylonem, monuit illos, ne idololatratum malo exemplo perverti se sinant, & ideo illis hoc documentum dedit: *Visa turba de retro & ante adorantes, dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari Domine. &c.* Hæc est praxis facillima nullam patiendi perversionem a malo exemplo. Christianus cum proximo agens semper cogitet, & firmiter teneat fidei principia; dicat: Colant alii idola voluptatum, Te oportet adorari Domine, &c. Segn. Manna 31. Maji n. 1.

Imo etiamsi sint majores auctoritate, scientia, non tamen eorum exempla debent attendi. Ibid. n. 3.

Si vides vanitates sæculi in aulis, in plateis, in vestibus, in choreis, in conviviis, habe hanc praxin, semper cogita: Te oportet adorari Domine. Ibid. num. 4.

Mala exempla aliorum tibi sub oculos ponuntur, ut ex deformitate aliena tuam agnoscas. S. Arsenius ex vita aulica hoc vitii habuit, quod sedere soleret uno pede super alterum impositio: hoc correcturi Monachi etiam illi eo situ sederunt, & tunc Arsenius cognovit suum errorem. R. cent. 1. p. 2. mir. 46.

Deus expresse prohibuit Hebræis, ut carnem a bestia prægustatam non comederent. Tropologice, ut conversationem & doctrinam animalem, hæretico, aut diabolico opere laniatam non imitarentur. C. Exod. 22. v. 31.

Thales rogatus, quomodo quis sapienter, & optime vivere possit? reposuit: si, quæ in aliis reprehendit, ipse non faciat. C. Exod. 25. v. 18. fol. 517. col. 1.

Christus in monte Oliveti exprobravit discipulis: *Quid dormitis?* etiamsi illi ad exemplum Petri dormierint. Costerus de Pass. Dom. Med. 4.

Aliorum hominum inhumanitas.

93. Non est sufficiens excusatio peccati.

SUnt, qui suam vivendi perversitatem, crudelitati, & persecutionibus aliorum imputant. Sed male. Alii homines ex Providentia Dei tibi ad latus positi sunt, ut sint sculptores qui imaginem Christi in te efforment: nullum istum recipis, quin prius gratiam accipias illum perferendi. B. Serm. 33. n. 24. & seq.

Christus suscepit Judam in Collegium Apostolorum, ut nos edoceret sufferre malos, ait S. Augustinus. D. 6. 36.

Deus disposuit, ut inter Israelitas & Ægyptios continua consurgerent diffidia, & aversiones. Quare? respondet S. Anastasius: Quibus amicitia erat exitium, iis odium erat occasio virtutis. B. Serm. 36. num. 17.

Dæmon amicitiam composuit inter Herodem & Pilatum, ut Christus necaretur: ita multa mala fierent, si inter hos & illos bene conveniret. B. Serm. 36. num. 17. &c.

Qui mare pernavigant, nausea correpti vomitum patiuntur. Quæ causa hujus mali? An mare? Nihil minus; causa vomitus est bilis, quæ intra illos est: hæc mutari deberet, non locus. Ita multi sunt, qui causam suæ malitiæ imputant alterius inhumanitati, verum causa intra illos est; quia sunt biliosi, contentiosi sine omni mortificatione sui ipsius. D. 5. 64. Vide Tit. *Persecutiones*. Lib. 6.

Status

Status & officium.

94. Non est sufficiens excusatio peccati.

MUlti suæ tepiditatis, & impietatis culpam in suum statum & officium reiciunt, dicentes: si in alio statu degerem, longe majori cum pietate Deo servirem: de his ait Boethius: *Quis est tam compositæ felicitatis, ut non aliqua ex parte cum status sui qualitate rixetur? alienum nobis, nostrum plus aliis placet.* B. Serm. 45. n. 27.

Ficulnea succisa, non potuit suam sterilitatem excusare, quia in vinea plantata erat, ubi circum circa fructificabant vites. Ita nullus est status, in quo non inveniuntur Sancti, & salvati. B. Serm. 45. n. 28. & seq.

Dices: Alii in eodem mecum statu positi itidem laxe, & vitiose vivunt. Quid tum? *Non sequaris turbam*, præcipit Deus, *ad faciendum malum.* Etiamsi omnes prævaricentur, tu solus debes adversari communi errori. Cum irent omnes ad vitulos aureos, solus Tobias fugiebat consortia aliorum. Quid prodest si multi errant? nonne & multi damnabuntur? Segn. Manna 31. Maji. num. 2. (Exod. 23.)

Verum, vivo ego in statu paupere! non possum me continere ab injustitiis. Vide, an serio ista? Nunquid sat dives es, cum agitur de lusu, de luxu, de supellectile? *Lingua te excusat*, ait S. Augustinus, *sed a manu redargueris.* B. Ser. 24. num. 27.

Vitia.

95. Plene dominantur in mundo.

SAnctus Cyprianus ad amicum suum Donatum scribit: *Pauliſper te crede subduci in montis ardui verticem celsiorem, speculare inde rerum infra jacentium facies*: Si hunc montem & nobis conscendere fas esset, videremus terra, marique, in palatiis, in curiis, in plateis plena esse omnia peccatis, mendaciis, injuriis, fallaciis, furtis, perjuriis, adulationibus, vanitatibus, & oblivione Dei, ac propriæ salutis. Videremus plurimos homines vivere ut bestias, secundum impulsum suarum cupiditatum, sine omni respectu legis, justitiæ, aut rationis. Innocentes opprimuntur, sceleratis parcitur, pietas despicitur, malitia honoratur, favor præponderat virtuti; jura venduntur, veritas non curatur, verecundia exuitur, potentior est, qui fraudulentior. Videremus pecuniam regnare, solum attendi ad proprium interesse, omnia dirigi ad beneplacitum magnorum. Tandem ait Sanctus Cyprianus: *Consensere jura peccatis, & cepit esse licitum, quod publicum est, &c.* B. Serm. 47. n. 25. (S. Cypr. Ep. 2. ad Donatum.)

Transeamus officinas, tabernas, plateas vix tot lapides, quam juramenta, & blasphemias deprehendemus. In curiis, & tribunalibus causæ justitiales tractantur tanquam crepundia: scelera impunita florent, licet, quod libet. Milites pleni sunt petulantia, mercatores fraudulentia, augent pretia rerum pro libitu: Superiores non publicum, sed suum bonum curant. In contractibus non nisi ambitio, simonia, usuræ & injustitiæ regnant: *A minori usque ad majorem omnes avaritiæ student, &c.* B. Serm. 40. num. 25.

S. Augustinus, vel quisquis auctor est Libro de Duodecim abusionibus, hanc ponit. Prima abusio, inquit, est sapiens, & prædicator sine bonis operibus. 2. Senex sine Religione. 3. Adolescens sine obedientia. 4. Dives sine eleemosyna. 5. Femina sine pudicitia. 6. Dominus sine virtute. 7. Christianus contentiosus. 8. Pauper superbus. 9. Rex iniquus. 10. Episcopus negligens. 11. Plebs sine disciplina. 12. Populus sine lege. C. in Ep. S. Jac. c. 5. v. 2. (S. Aug. Tom. 9.)

Seneca ait: *Pecorum ritu sequimur antecedentem gregem, pergentes non quo eundum est, sed quo itur.* B. Serm. 40. n. 1. & seq. Vide Tit. *Mundus*.

96. Palliantur specie Virtutum.

Seneca ait, *Definit esse remedio locus, ubi quæ antea fuerunt vitia, mores fiunt.* Et S. Augustinus: Tanta nefandæ turpitudinis consuetudo erat, ut jam nequitia esset justitia, & prohibitor potius reprehenderetur, quam factor. B. Ser. 40. n. 30.

Propheta Michæas ait: *Sanctificant bellum, canonizant odium.* Canonizant avaritiam: Absalon rebellionem tegit sub specie religiosæ peregrinationis in Hebron.

Saul avaritiam tegit sub prætextu sacrificii.

Joab proditionem Amasæ tegit sub osculo pacis, &c. S. punct. 20. fol. 79.

S. Gregorius ait: Gula, & avaritia pallio necessitatis, acedia pallio defatigationis, superbia pallio gloriæ Dei, ira & invidia pallio vitandi damnum proprium obtegitur. S. punct. 35. fol. 151.